

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: **«СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи FK2-M22
спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)

Ковтун Олег Олегович

Керівник: **Алексєєв О. О.**,
доктор педагогічних наук, доцент

Рецензент: **Юрчишин Ю. В.**,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент

Кам'янець-Подільський – 2023 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	7
1.1. Методологічні підходи до підготовки учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі	7
1.2. Концепція підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі	17
1.3. Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі	24
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	33
2.1. Методи дослідження	33
2.2. Організація дослідження.....	34
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ	35
3.1. Критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі	35
3.2. Інструментарій оцінювання рівнів сформованості до здоров'язбережувальної діяльності	47
3.3. Стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної в закладах вищої освіти України	52
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗВО Заклади вищої освіти

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні освіта є одним із чинників економічного й соціального прогресу суспільства, зорієнтована на створення умов для реалізації людини як в особистісному, так і в професійному плані через забезпечення адекватного світовій спільноті рівня загальної й професійної культури, розумового розвитку, професійної кваліфікації й професійної компетентності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема вдосконалення й розвитку системи освіти, що буде спроможна проектувати й відтворювати всю складність явищ і зв'язків матеріального й духовного життя сучасного суспільства.

Інформатизація, інноваційність, технологічність сучасного соціального та освітнього середовища призведе до необхідності вирішення проблеми здоров'язбереження учнівської молоді. Здоров'я та здоровий спосіб життя є важливою передумовою майбутньої самореалізації людини, активного довголіття, здібностей до створення сім'ї та народження дітей, складної навчальної та професійної діяльності. У зв'язку з цим збереження та зміцнення здоров'я учнів, формування цінностей здоров'я та здорового способу життя є актуальним завданням освітньої системи та поряд з іншими показниками важливим критерієм її якості.

Особливе значення у збереженні здоров'я молодого покоління має діяльність вчителя фізичної культури. З позицій сьогодення, коли значні обсяги навчальних навантажень, інтенсифікація процесу навчання, комп'ютеризація, збільшення психологічних навантажень, погіршення екологічної ситуації, незадовільна якість фізкультурно-оздоровчої роботи та інші чинники призводять до негативних змін у стані здоров'я дітей шкільного віку, особливої актуальності набуває проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі.

Соціальне значення збереження та зміцнення здоров'я нації, недостатнє теоретичне і практичне обґрунтування означеної проблеми, обумовили вибір теми нашого дослідження.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Мета дослідження – оцінка сучасного стану системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Завдання дослідження:

1. Виявити та проаналізувати критерії й показники сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

2. Обґрунтувати систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

3. Діагностувати рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

4. Провести статистичну обробку отриманих даних для визначення ступеня.

5. На основі отриманих даних зробити висновки щодо сучасну стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, матеріалів мережі Інтернет; порівняння і аналогії; опитування; методи, математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, результати й висновки роботи можуть бути використані в практичній роботі закладів вищої освіти для підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній

школі, а також застосуватися в системі післядипломної освіти для підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 04-05 квітня 2023 року).

Публікації. Результати дослідження за темою випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 79 сторінках, з яких 67 основного тексту, вона містить 2 таблиці та 8 рисунків. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, та списку 89 використаних літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

1.1 Методологічні підходи до підготовки учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі

Підготовка майбутніх учителів до здоров'язбережувальної діяльності є важливим завданням у системі вищої освіти. Існує кілька методологічних підходів, які можуть бути використані для забезпечення ефективної підготовки майбутніх учителів у цьому напрямку [5; 7; 8]:

- компетентнісний підхід;
- акмеологічний підхід;
- особистісно-орієнтований підхід;
- практико-орієнтований підхід;
- контекстний підхід.

Науковці указують на актуальність запровадження компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Компетентнісний підхід зорієнтований на такі вектори освіти, як здатність до навчання, самовизначення, самоактуалізація, соціалізація й розвиток індивідуальності [13]. О. В. Онопрієнко зазначає, що «компетентнісно зорієнтований підхід, спрямований на формування особистості педагога, його професійної компетентності, соціальної зрілості й духовного багатства» [67].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «професійна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури» в тлумаченні В. В. Абрамової. Учена визначає це поняття як «комплексну характеристику

особистості, що включає гармонійне сполучення професійних, комунікативних і особистісних властивостей, що дозволяє досягати якісних результатів у процесі вирішення типових завдань в основних видах професійної діяльності сфери фізичної культури» [19].

На основі науково-методичного аналізу проблеми застосування компетентнісного підходу в підготовці вчителя фізичної культури І. В. Іваній [55; 56] виокремлює такі основні характеристики професійної компетентності вчителя фізичної культури: особистісно-гуманна орієнтація; здатність до системного бачення педагогічної реальності у сфері фізичної культури й системних дій у професійно-педагогічній ситуації; володіння сучасними педагогічними методиками (технологіями), пов'язаними з культурою комунікації, взаємодії з інформацією та її передавання учням; здатність до інтеграції вітчизняного, зарубіжного, історичного й сучасного інноваційного фізкультурно-оздоровчого досвіду; креативність у професійній сфері; наявність рефлексивної культури [38].

Відповідно до нової освітньої парадигми, компетентнісний підхід є методологічною основою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що орієнтований на формування вчителя фізичної культури, який володіє ключовими компетентностями професійної діяльності, та розвиток у студентів здібностей до навчання, самовизначення, самоактуалізації, соціалізації та індивідуальності.

Реалізація компетентнісного підходу передбачає трансформацію парадигми вищої професійної освіти в компетентнісну. Це означає зміну мети, цінностей, результатів освітнього процесу. Поняття «знання», «уміння» та «навички» необхідно замінити сукупністю компетенцій, що відповідають умовам майбутньої професійної діяльності. Роль викладача полягає в супроводі та підтримці діяльності студента, проектуванні його особистісно-орієнтованої траєкторії розвитку, упровадженні методів навчання та виховання на компетентнісній основі, реалізації різноманітних форм

спілкування, застосуванні альтернативних оцінних систем, створенні освітньо-виховного середовища, що формує ключові компетенції (викладач – консультант, – модератор, – тьютор, – фасилітатор, – тренер). Методи та технології компетентнісного підходу передбачають зміну позиції студента: від об'єкта педагогічного впливу, що пасивно сприймає знання, уміння та навички, до активного суб'єкта освітнього процесу, який активно взаємодіє з усіма учасниками освітнього процесу та проектує траєкторію власного професійного розвитку (когнітивно-орієнтовані технології, діяльнісно-орієнтовані технології, особистісно-орієнтовані технології тощо).

Акмеологічний підхід у педагогіці синтезує досягнення психолого-педагогічної та акмеологічної науки і спрямований на забезпечення якості освіти. В основі акмеологічного підходу до організації освітньої діяльності – знання вчителем психологічних закономірностей пізнання і розвитку особистості в процесі навчання [18; 32; 73].

У контексті професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури основоположними категоріями акмеології є «професіоналізм», «компетентність», «педагогічна позиція».

Науково-теоретичне обґрунтування освітніх можливостей акмеологічного підходу в професійній підготовці майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту репрезентує Д. М. Кошман. Науковець зазначає, що застосування акмеологічного підходу в систему підготовки спеціалістів з фізичного виховання і спорту можливе за умов акмеологізації соціально-гуманітарних, загальнонаукових та професійно спрямованих дисциплін; упровадження спеціальних курсів для підготовки майбутніх фахівців до особистісно-професійного розвитку; акмеологізацію усіх видів практик, науково-дослідної, інноваційної, проектної та виховної діяльності [57].

Відповідно до акмеологічного підходу, підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі повинна бути зорієнтована на розвиток у студентів позиції суб'єкта

діяльності та сприяти їх професійній самореалізації. Упровадження акмеологічного підходу дозволить формувати акмеологічну компетентність педагога, що є основою готовності до реалізації принципів здоров'язбережувальної педагогіки в освітньому просторі загальноосвітнього закладу, забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювати творчий потенціал, визначити та ефективно використовувати особистісні ресурси студентів для досягнення успіху в майбутній професійній діяльності.

Для цього в загальну систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі необхідно інтегрувати комплекс взаємозалежних умов, що будуть стимулювати розвиток «акме» потенціалу студентів, а саме:

- наявність інноваційного, розвивального, акмеологічно спрямованого освітнього середовища;
- психолого-акмеологічний супровід майбутніх учителів фізичної культури;
- пізнавальна, естетична, моральна й практична цінність професійної підготовки;
- позитивний емоційний фон майбутньої професії для створення стійкої мотивації досягнення успіху;
- активна позиція студента на основі усвідомлення професійних знань, підкріплених конкретними прикладами з майбутньої професійної діяльності;
- упровадження технологій та методів вивчення професійно-орієнтованих дисциплін і спецкурсів, що моделюють умови для розвитку акмеологічної культури майбутніх учителів, створюють атмосферу співпраці та інноваційного пошуку, формують у студента цінності та розкривають шляхи досягнення найвищих акме-результатів;
- розвиток інтелекту, емоційної сфери, стійкості до стресів, впевненості в собі як у майбутньому фахівцеві, позитивного ставлення до світу й сприйняття інших, самостійності, мотивації самоактуалізації, самовдосконалення;

- комплексна діагностика потреб, мотивів, когнітивних і креативних здібностей майбутніх учителів фізичної культури.

Нова парадигма освіти розглядає особистісно-орієнтований підхід у підготовці майбутніх учителів як провідну ідею педагогічної теорії і практики. Особистісно-орієнтована освіта включає різнорівневий, індивідуальний, диференційований і суб'єктивно-особистісний підходи, використання яких передбачає дотримання високих вимог щодо змісту навчання та методичної організації.

Готуючи фахівця нової формації у сфері фізичної культури і спорту з позиції особистісної орієнтації процесу навчання, на думку В. А. Фатєєва, необхідно формувати стійкий інтерес і стійку мотивацію до творчого пошуку в напрямку професійної діяльності та систематичного підвищення рівня особистої освіченості в професійній галузі [36].

Особистісно-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі ґрунтується на розвитку особистості студента, передбачає створення умов для повноцінного розвитку й відповідно прояву особистісних властивостей майбутніх учителів фізичної культури як суб'єктів освітнього процесу.

Отже, основою особистісно-орієнтованого підходу в контексті формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі є індивідуалізована система наукових знань і практичних умінь, спрямована на розвиток особистісного потенціалу майбутнього вчителя, його професійну самореалізацію, креативність та ініціативність, розвиток здатності адаптуватися в складних соціальних і професійних обставинах. Це передбачає диференціацію різних видів підготовки на основі врахування інтересів, потреб і мотивів, особистісних функціональних характеристик та можливостей, рівня загально-теоретичної та спеціальної практичної підготовленості студентів.

Теоретичний аналіз сучасної науково-педагогічної літератури, вивчення досвіду підготовки майбутніх учителів в університетах найбільш розвинутих країн світу дозволяє стверджувати, що на сьогодні характерною ознакою традиційної системи підготовки майбутніх учителів у ЗВО України, на відміну від зарубіжних університетів, де в підготовці вчителів пріоритетне місце відведено саме практичній складовій, є значна частка теоретичної складової, що дуже часто не відповідає реаліям практичної діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Практико-орієнтоване навчання спрямоване на формування практичних умінь і навичок студентів, забезпечення зв'язку між теоретичними знаннями та реальною професійною діяльністю. Його мету Н. Б. Грицай вбачає у формуванні в учнів професійних компетенцій, набуття практичного досвіду професійної діяльності [58]. Учена визначає такі практико-орієнтовані технології навчання: технологія контекстного навчання, проектні технології, кейс-технології, інтерактивні технології, технології проблемного навчання, портфоліо, технологія майстер-класу тощо.

З огляду на вищезазначене, можемо узагальнити, що в основі практико-орієнтованого підходу до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі повинна бути раціонально поєднана базова, теоретико-методологічна та професійно-прикладна підготовка. Упровадження практико-орієнтованого підходу до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі вимагає розробки та використання таких технологій навчання:

- інтерактивного навчання: дидактичних, рольових, ділових ігор, тренінгів розвитку та креативності, методів проектів, аналізу нестандартних ситуацій, орієнтованих на актуалізацію професійно-особистісного потенціалу, соціально-професійний розвиток особистості, узагальнення знань, умінь, компетентностей, компетенцій, забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії всіх учасників освітнього процесу;

- контекстно-компетентнісного навчання: семінарів, дискусій, групових лабораторно-практичних занять, аналізу конкретних виробничих ситуацій, що моделюють умови професійної діяльності;

- саморегульованого навчання: діалогових методик, методу case-study, позиційних дискусій, рефлексивних ігор, спрямованих на розвиток у студентів здібностей до самостійного набуття компетенцій стосовно самоуправління, самоорганізації, рефлексії і самоконтролю, таке навчання відбувається на основі аналізу майбутньої професійної діяльності.

На сьогодні існують різні підходи до реалізації практико-орієнтованого навчання в системі професійної підготовки. Можемо назвати найбільш обґрунтовані з них та перспективні щодо застосування в професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі:

- під час практико-орієнтованого навчання діяльність майбутніх учителів фізичної культури повинна бути спрямована на реалізацію оздоровчих, освітніх та виховних завдань фізичного виховання дітей основної школи з акцентом на здоров'язбереження;

- організація різних видів практик (навчальної, ознайомлювальної, виробничої педагогічної, переддипломної), під час яких студенти відчують професійне середовище, усвідомлюють власне місце та творчу роль у педагогічній діяльності, отримують можливість для спільної діяльності та спілкування з провідними практиками галузі для реалізація завдань здоров'язбереження, опановують професійно значимі знання, уміння розвивати професійні якості майбутнього педагога, реалізувати власний творчий потенціал;

- взаємодія та співпраця закладів вищої освіти із загальноосвітніми закладами, для своєчасної корекції та удосконалення стандартів вищої професійної освіти відповідно до вимог сьогодення та відповідних змін у навчальному процесі закладів вищої освіти;

- упровадження професійно-орієнтованих технологій навчання, що сприяють формуванню в студентів значущих для майбутньої професійної діяльності якостей особистості, а також знань, умінь і навичок щодо здоров'язбереження та забезпечують компетентне виконання функціональних обов'язків за обраною спеціальністю;

- використання можливостей контекстного (професійно спрямованого) вивчення профільних і непрофільних дисциплін.

Практико-орієнтований підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі полягає в максимальній інтеграції з професійною діяльністю. У зв'язку з цим важливим аспектом є ознайомлення майбутніх учителів фізичної культури з різними типами загальноосвітніх навчальних закладів, що дозволить вже з молодших курсів формувати готовність і певний досвід здоров'язбережувальної діяльності як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях. Практико-орієнтована система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі вимагає врахування соціального і навчального досвіду, комплексу характерологічних особливостей та особистісних властивостей кожного студента. Під час підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі практичний складник навчання дає можливість перевіряти, поповнювати й використовувати свої знання, отримані в ході теоретичного навчання.

Таким чином, ураховуючи сучасні вимоги, ми виявили, що застосування практико-орієнтованого підходу в професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури сприяє формуванню готовності до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Цей підхід повинен бути важливою складовою процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, що визначає якість набутих знань, інтелектуальних і професійних умінь та навичок, якими має володіти висококваліфікований учитель фізичної культури.

На сьогодні все більше набувають актуальності такі підходи, що дозволяють організувати навчальний процес у ЗВО з урахуванням специфіки майбутньої професії. Одним із них є контекстне навчання, технологію якого В. В. Желанова розуміє як «систему функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, а також алгоритмізовану послідовність певних дій, спрямованих на відтворення в процесі фахової підготовки предметного й соціального контекстів майбутньої професійної діяльності» [16].

Організація навчального процесу на засадах контекстного підходу є важливою педагогічною умовою розвитку професійної спрямованості, тому реалізація контекстного підходу, як зазначає С. І. Тихолаз можлива за умови застосування методів активного навчання, що сприяє підвищенню пізнавальної активності; формуванню пізнавальної та професійної мотивації; забезпеченню поступового переходу студентів від навчальної до професійної діяльності; формуванню ціннісного ставлення до професії [11].

Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі, побудована з урахуванням основних положень контекстного підходу, повинна забезпечити міцний взаємозв'язок навчальної та професійної діяльності. Для впровадження контекстного підходу в процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі,

важливого значення набуває моделювання предметного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності, що передбачає:

- забезпечення змістовного контексту майбутньої діяльності зі здоров'язбереження в різних формах навчальної діяльності;

- дотримання всієї сукупності загально-педагогічних та специфічних принципів фізичного виховання;

- адаптованість системи підготовки до конкретних умов навчання та контингенту майбутніх учителів фізичної культури;

- взаємозв'язок між формами навчання та методами контекстного навчання;

- поступове зростання складності навчання через упровадження проблемного навчання та його варіацій, якими є кейс-технології, технологія case-study, аналіз проблемних ситуацій, аналіз конкретних виробничих ситуацій тощо.

Отже, контекстний підхід містить значні резерви для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, для адаптації до професійної діяльності, розвитку професійного мислення та інших специфічних аспектів майбутньої професії. Контекстний підхід передбачає врахування контексту здоров'язбережувальної діяльності в основній школі під час підготовки майбутнього вчителя фізичної культури. Формування компонентів готовності до здоров'язбережувальної діяльності відбувається внаслідок поступового просування від навчальної до квазіпрофесійної та навчально-професійної діяльності. Структурування навчального процесу на основі контекстного підходу повинне відбуватися відповідно до моделі майбутньої професійної діяльності, спрямованої на здоров'язбереження учнів основної школи. Базовим елементом професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на основі контекстного підходу є проблемна ситуація з її можливими методичними варіаціями, що сприяє розвитку рефлексії та формуванню професійної позиції. Саме на основі системи проблемних ситуацій, навчальних проблем та завдань, у межах контекстного підходу можна вибудувати логіку формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до найважливіших аспектів майбутньої професійної діяльності зі здоров'язбереження учнів основної школи.

1.2 Концепція підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі

Для сучасного світу характерні багато процесів, що відбуваються в різних сферах діяльності людини й незалежно від особливостей країни, її соціокультурної ситуації, профілю закладів вищої освіти та інших особливостей мають багато спільного. Щоб відповідати умовам нової системи міжнародного устрою, розвиток вищої освіти країни, що прагне до поступального розвитку, повинен відповідати загальним для всього світу тенденціям; основними з яких є гуманізація, демократизація, глобалізація, інтернаціоналізація, інтеграція, інноваційність, технологізація, інформаційно-комунікативні технології та інформатизація, диверсифікація, неперервність освіти, самоосвіта. Усі вони впливають на розвиток вищої професійної освіти в усьому світі.

Пізнання сутності перерахованих вище тенденцій дозволить зрозуміти запити сучасної практики вищої фізкультурної освіти та розробити основні положення концепції професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Гуманізація. Гуманізація – одна з провідних сучасних тенденцій розвитку суспільства, що, на думку Л. І. Іванкіної, призводить до структурних та якісних змін у системі освіти. Освіта стає особисто-значимою цінністю. Свідомий підхід до визначення та отримання фундаментальної освіти є суб'єктивною потребою майбутнього фахівця й об'єктивною потребою суспільства [28].

Гуманізація педагогічної освіти зумовлена тим, що вищою цінністю педагогічного процесу є особистість з її потребами, мотивами, цілями та стосунками. Гуманізація освіти полягає у створенні умов для вияву й розвитку індивідуальних особливостей людини, захисту власної унікальності, максимального задоволення таких потреб людини, як самоактуалізація, самореалізація, духовне, соціальне та професійне

становлення. Усе це передбачає зміни мети, змісту, технологій системи педагогічної освіти, для перетворення студента в суб'єкт навчальної та професійної діяльності, зміни системи відношень у педагогічному процесі та критеріїв оцінки його результативності. Розвиток педагогічної освіти в напрямі гуманізації передбачає планування, організацію та реалізацію підготовки майбутнього вчителя на основі особистісного, індивідуального, культурологічного, аксіологічного, професійно-орієнтованого підходів, що дають змогу розкрити культурний, науковий, соціальний та професійний потенціал особистості.

Демократизація. Демократичний шлях розвитку України – це цивілізаційний процес об'єктивного характеру. Л. А. Шелюк розглядає демократизацію як один із принципів реферування освіти в Україні. На його думку, сьогодні Україна як ніколи гостро відчуває потребу підготовки й виховання нового покоління молоді як активних громадян демократичного суспільства, тому державне управління освітою має визначити, яка саме система освіти для цього потрібна, і в який спосіб освіта братиме участь у побудові суспільства, заснованого на фундаментальних цінностях прав людини й громадянина, демократії та верховенства права, рівності і взаємній відповідальності, толерантності та свободи [60]. Учений вважає, що демократизація освіти відбувається через проникнення принципів демократії в структуру навчальних закладів, управління, зміст і процес навчання, кадрову політику, сферу контролю тощо [60].

Демократизація є важливою тенденцією розвитку сучасного суспільства та модернізації вищої освіти в Україні, що містить широкий спектр проблем: децентралізацію в управлінні освітою, автономію та розвиток альтернативних закладів освіти, залучення громадянського суспільства до управління освітою, надання однакових можливостей доступу для всіх громадян до якісної освіти, різноманіття освітніх систем, співпраця, відкритість, самоорганізація тощо.

Глобалізація, інтернаціоналізація та інтеграція в освіті. Процес глобалізації охоплює всі сторони людського життя, проте визначення суті та змісту цього процесу пов'язане з різними методологічними позиціями та концепціями. У монографії за редакцією О. К. Чаплигіна глобалізм названий загальнопланетарною реальністю, єдиним економічним і соціокультурним простором, сформованим на основі взаємозв'язків і взаємозалежності країн і народів, зростання обсягів і прискорення темпів обміну товарами й послугами, міжнародного переміщення капіталів і робочої сили, взаємопроникнення духовних цивілізаційних цінностей [89].

У контексті глобалізаційних тенденцій і сучасних викликів пріоритетним завданням української освіти постає якісна професійна підготовка людини до життя в інформаційному суспільстві, суспільстві знань та інновацій. На необхідності формування людини з інноваційним мисленням, інноваційною культурою, здатністю до інноваційної діяльності у зв'язку з входженням світу до науково-інформаційного типу прогресу акцентує О. В. Ковшар [88].

Процеси глобалізації вищої освіти пов'язані зі збільшенням кількості іноземних студентів, які навчаються за міжнародними програмами підготовки, появою нових форм навчання (мобільність освітніх програм, інституційна мобільність, мобільність студентів та викладачів), що призводить до пізнання культурних особливостей, традицій та цінностей різних країн світу, дозволяє обмінюватися досвідом із теорії та методології науки, практикою проведення прикладних досліджень, тощо. У зв'язку з цим поняття «глобалізація» інколи ототожнюють з «інтернаціоналізацією» і «інтеграцією» [86].

Інтернаціоналізація вищої освіти є результатом поєднання хоча й різних, але пов'язаних між собою факторів: прагнення країн до розвитку академічної та культурної співпраці; зростання мобільності кваліфікованих фахівців і професіоналів в умовах глобалізації економіки; прагнення сучасних інститутів вищої освіти до отримання додаткових доходів або підвищення

свого статусу й зміцненню репутації на міжнародній арені; потреба отримати вигоду від економічно активного населення з більш високим рівнем освіти в країнах з економікою, що розвивається або уражених процесами старіння населення [80].

Вважаємо, що міжнародна інтеграція вищої школи дозволить вітчизняним ЗВО співпрацювати зі світовими лідерами професійної освіти, здобувати позитивний рейтинг на регіональному ринку освітніх послуг, залучати до своїх лав іноземних студентів, які хочуть отримати конвертований в європейських країнах диплом і при цьому не їхати далеко від свого місця проживання.

Інноваційність. Технологізація. Інформаційно-комунікативні технології та інформатизація. Нові соціальні потреби суспільства зумовлюють інноваційні процеси в освіті, що полягають у вдосконаленні педагогічних технологій, сукупності методів, прийомів і засобів навчання. Інноваційна педагогічна діяльність, з одного боку, є основою конкурентоспроможності закладу вищої освіти на ринку освітніх послуг, з іншого – визначає напрями та перспективи професійного зростання здобувачів освіти.

У загальному спектрі формування освіти на інноваційній основі окремої уваги потребують інформаційні технології, що дозволяють вирішувати принципово нові дидактичні завдання. Світова тенденція розвитку освіти передбачає перехід процесу навчання на новий технологічний рівень з обов'язковим використанням таких елементів системи інноваційних освітніх технологій, як інформаційні технології, дистанційне навчання, кейс метод, метод портфоліо, метод проектів [9].

Однією з тенденцій педагогічної освіти є поглиблення інформатизації вищої освіти та розширення мережі її дистанційних форм. Інформаційно-комп'ютерні технології стають засобом інтелектуальної активності й різнобічної діяльності майбутнього педагога. Створення єдиного інформаційного середовища вищої школи у вигляді комплексів навчально-практичних електронних посібників, системи електронних бібліотек з

можливістю виходу в європейські академічні та бібліотечні мережі визначає сьогодні ефективність підготовки майбутнього педагога.

Важливим трендом, зумовленим інноваційністю, технологізацією та стрімким впровадженням у сучасну освіту інформаційно-комунікативних технологій, є розвиток віртуального освітнього простору. Система онлайн освіти сьогодні набула значного поширення в усьому світі. Онлайн університети щорічно демонструють зростання відсотка слухачів. Ураховуючи вплив цього тренду на розвиток системи освіти, на що звертають увагу вітчизняні та зарубіжні вчені [3; 6; 10; 29] можна прогнозувати, що ситуація буде змінюватися швидко, а тому переконані, що за нею – майбутнє.

Диверсифікація. Диверсифікація відображає різноманіття, відкритість, гнучкість та нелінійність освітніх траєкторій у глобальному просторі вищої освіти. Диверсифікацію освіти розглядають в трьох аспектах: інституційний, що охоплює різні типи вищих навчальних закладів; структурний – визначає відмінності між навчальними закладами, що виникли на основі історичного розвитку, юридичних законів, способів фінансування, тощо; програмний – виражає відмінність між програмами навчання [42].

Неперервність освіти. На сьогодні зростає значимість неперервної освіти. Знання швидко стають неактуальними, тому в мінливому світі людина повинна безперервно отримувати й оновлювати їх. Крім того, зараз професійна діяльність насичена компонентами, що опосередковано пов'язані з тією чи іншою спеціальністю.

Основний сенс неперервної освіти полягає, переважно, в тому, щоб в умовах основної професійної освіти сформувати систему знань, умінь та якостей особистості, що дозволять їй самостійно продовжувати власну освіту та вдосконалювати себе, вільно орієнтуватися в складному середовищі соціальних та професійних проблем, успішно адаптуватися до мінливих умов та здобувати необхідні знання та вміння. Важливими ознаками майбутнього професіонала стають системне мислення, володіння методологічними

знаннями, що дозволяють оперувати наявною інформацією та здобувати нову, здатність до оволодіння новими видами діяльності, активна професійна позиція, готовність до професійного розвитку й вдосконалення.

Неперервна освіта можлива за умов створення системи багаторівневої підготовки, розробки освітніх програм, що забезпечують взаємозв'язок та наступність змісту освіти на всіх його рівнях (середня, вища, післядипломна освіта) і спрямованих на неперервний розвиток, соціалізацію й професіоналізацію особистості спеціаліста. Неперервність професійної освіти та наступність освітніх програм повинні забезпечувати державні освітні стандарти.

Самоосвіта. В умовах постіндустріального суспільства та розвитку інформаційних технологій самоосвіта є потребою кожної людини, оскільки може забезпечити конкурентноспроможність особистості. У зв'язку з цим, на думку О. В. Бурлуки, необхідно створити умови, які зможуть забезпечити можливості самоосвіти [1; 79; 80].

Самоосвіта є фактором модернізації сучасної фізкультурної освіти, що виконує важливу функцію вдосконалення навчально-виховного процесу підготовки майбутнього вчителя. Важливими завданнями сучасної вищої освіти є підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самостійного вдосконалення власних знань та формування мотиваційної готовності до постійного самовдосконалення.

Ми сформулювали основні положення концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі:

1. Підготовку до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі розглядаємо як складову професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти.

2. Метою концепції є обґрунтування сукупності теоретичних, методологічних і технологічних положень, що визначають основи сучасної

професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі.

3. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі зорієнтована на створення умов для розвитку професійних потреб і мотивів особистості, демократизацію освітнього процесу, що забезпечить суб'єктну позицію студента в процесі визначення власної освітньої мети та змісту освітніх програм, зміну системи відношень між науково-педагогічним працівником і студентом, прояв і розвиток індивідуальних задатків і здібностей кожного студента, умови для самовдосконалення, можливість залучення до різноманітних видів навчальної діяльності, удосконалення критеріїв оцінки результативності освітнього процесу.

4. умовах глобалізації, інтернаціоналізації та інтеграції вищої освіти система професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі спрямована на досягнення найкращих світових стандартів освіти зі збереженням надбань національної педагогіки з метою формування гармонійно розвинутої особистості, спроможної органічно поєднувати свої права та інтереси з правами та інтересами нації, держави й освітнього середовища, орієнтуватися на найвищі загальнолюдські права й культурно-естетичні цінності.

5. Реалізація інноваційної складової в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі шляхом впровадження в освітній процес інноваційних технологій, методик, алгоритмів і програм, що сприяють ефективному навчанню, навчальних дисциплін та розділів, що висвітлюють інновації в освіті (використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, сучасних засобів оцінювання результатів навчання та власної професійної діяльності тощо) і формування умінь застосувати їх із урахуванням специфічних закономірностей та принципів майбутньої професійної діяльності.

6. Диверсифікація системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури знаходить відображення в розробці програм освітніх дисциплін за принципами відкритості, гнучкості та нелінійності; використанні сукупності нових освітніх технологій; забезпеченні освітніх програм з урахуванням індивідуальних можливостей, потреб і здібностей; диверсифікації методів взаємодії між студентом та викладачем з використанням таких технологічних засобів сучасної віртуалізації навчального процесу, як віртуальний університет, віртуальний клас тощо.

7. За умов прискорення темпів поширення інформації, розвитку інформаційно-комунікативних та інтерактивних технологій, загальної інтенсифікації економічних, політичних, соціальних та культурних процесів професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі спрямована на переорієнтацію моделі «освіта на все життя» на модель «освіта протягом усього життя» внаслідок розширення організаційних форм навчання, забезпечення професійної мобільності, формування здатності до неперервної освіти та самостійного вдосконалення власних знань.

Таким чином, ми сформулювали основні положення концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі у центрі яких – самостійна, цілеспрямована, мотивована, орієнтована на практичне застосування здобутих знань особистість.

1.3 Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі

Дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури дозволяє стверджувати, що цьому аспекту не приділяли належної уваги. Питання, пов'язані з підготовкою майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі,

представлені в різних навчальних дисциплінах фрагментарно. Тому не можна очікувати, що такі умови можуть забезпечити майбутнім учителям необхідний рівень володіння знаннями, уміннями та навичками щодо здоров'язбережувальної діяльності в умовах їхньої професійної діяльності. Проте, на нашу думку, наукова проблема формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності на сьогодні – одна з центральних проблем педагогіки вищої школи.

Ми вважаємо, що нині склалися передумови для теоретичного осмислення проблеми формування готовності майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Так, на основі аналізу наукових робіт ми визначили основні напрями досліджень із питань удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: організаційно-педагогічні аспекти; багаторівнева підготовка фахівців; особистісно-орієнтоване навчання; розробка окремих складових професійно-педагогічної підготовки; допрофесійна підготовка; використання національних традицій; виховна робота зі студентами; удосконалення методики підготовки; розробка психолого-педагогічних засад професійної освіти; оновлення змісту спортивної та загально-педагогічної підготовки; формування професійної компетентності та готовності вчителя; формування педагогічної майстерності, професійної культури і творчості майбутнього вчителя; упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчання; удосконалення системи самостійної роботи студентів; підготовка студентів до науково-педагогічної роботи; удосконалення системи контролю й управління освітнім процесом тощо.

Готовність до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури розглянуто в контексті таких проблем: готовність майбутніх учителів фізичної культури до корекційної-оздоровчої роботи з учнями початкових класів [22; 29], готовність до використання фізкультурно-оздоровчих технологій [47], готовність до роботи з учнями з відхиленнями в стані здоров'я [31], готовність до позакласної та позашкільної оздоровчо-

виховної роботи [54], готовність до впровадження технологій оздоровчого фітнесу [9], загальнопедагогічна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання [53] тощо.

Можемо узагальнити, що процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі складний, багатогранний та змістовний. Більшість науковців розглядають підготовку студентів до формування професійних якостей та готовність до різних видів діяльності як процеси, які мають власні особливості та закономірності. Але на сьогодні не існує спеціально розробленої та експериментально обґрунтованої системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Це вимагає визначення та обґрунтування структури та характеристики компонентів готовності майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Аналіз багатьох наукових поглядів засвідчив відсутність єдиних підходів до структури готовності майбутніх учителів фізичної культури, що зумовлено складністю та багатогранністю професійної діяльності.

На основі вище зазначеного ми виокремили такі структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: аксіологічний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності

У загальній структурі готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі кожний компонент характеризує певні якості особистості. Запорукою формування якісного рівня готовності до цього виду професійної діяльності є комплексний підхід.

Схарактеризуємо кожний названий вище компонент.

Аксіологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Аксіологічний аспект системи освіти має особливе значення та пов'язаний із обґрунтуванням пріоритетних ціннісних і цільових орієнтирів освітньої діяльності.

Галузь наукового пізнання, що вивчає цінності освіти, їх природу, функції і взаємозв'язки, називається педагогічною аксіологією. Цінності складаються з елементів морального виховання, найважливіших складових внутрішньої культури людини, що проявляються в особистісних установках, властивостях і якостях, визначають її ставлення до суспільства, природи, інших людей та самої себе. С. Єрмакова вважає, що «педагогічні цінності – це комплекс інтегративних утворень особистості, що виявляються у вибіркового ставленні до різних видів педагогічної діяльності залежно від рівня засвоєння нею досвіду, загальноприйнятих цінностей, професійних знань, умінь та навичок, що фіксуються в потребах, мотивах, установках, оцінках, ідеалах й інтересах людини» [23].

У процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури відбувається систематичне накопичення, переробка й використання різноманітної інформації, що і створює передумови до «аксіологізації» вищої фізкультурної освіти. Система ціннісних орієнтацій визначає змістовну сторону спрямованості особистості майбутнього вчителя фізичної культури і складає основу її ставлення до довкілля, до інших людей, до себе самої, основу світогляду та мотивації життєвої активності. Ціннісні орієнтації і мотиваційні структури є джерелом активності особистості, рушійними силами її особистісного й професійного розвитку.

Крім того, учитель фізичної культури є носієм основних еталонних цінностей суспільства. Він передає цінності молодому поколінню, створює ціннісні траєкторії життя людини та допомагає зробити ціннісний вибір.

В. К. Бальсевич зауважує, що «у сфері фізичної культури формуються цінності різної спрямованості: матеріальні, фізичні (здоров'я, будова тіла, фізичні якості, уміння, навички, тощо); соціальні (відпочинок, розвага, задоволення; поведінка в колективі; поняття честі, совісті і багато інших); психологічні (отримання радості від широкого діапазону емоційних переживань; швидкість мислення, уяви; творчі задатки; риси характеру, вольові якості); духовні (пізнання, самоствердження, самовираження, почуття власної гідності, естетичні та моральні цінності та ідеали); авторитет, спілкування тощо» [29].

Важливими для нашої роботи є погляди видатного вітчизняного вченого І. Д. Беха, який зазначає, що цінності виникають і формуються внаслідок взаємодії індивіда з різними аспектами дійсності, із системою знань, норм і правил і є детермінантами її поведінки, спрямовують дії та вчинки. На думку вченого, «особистісні цінності слід розглядати як суб'єктивне утворення, тобто таке, яке водночас належить і суб'єкту, і об'єктивному навколишньому світу» [40].

Можемо зазначити, що з позицій сьогодення освіти, як одну з найважливіших сфер соціального життя людини характеризують перетворення, що пов'язані з визнанням людини найвищою цінністю. Тому особливо актуальним, на нашу думку, є формування аксіологічного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Ціннісні орієнтації майбутніх учителів фізичної культури формуються в процесі професійної підготовки, важливою складовою якої є формування особистості майбутнього педагога. Формування аксіологічного компоненту готовності майбутніх учителів фізичного виховання до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі передбачає вивчення

таких понять: здоров'я, цінність життя людини, здоровий спосіб життя, здоров'язбереження; з'ясування питань про місце здоров'я в ієрархії загальнолюдських цінностей та факторів, що впливають на формування ціннісного ставлення до здоров'я та до фізичної культури; узагальнення та аналіз вікових особливостей дії цих факторів, виявлення закономірностей їх розвитку, визначення педагогічних умов їх формування, а також найбільш ефективних моделей організації педагогічного процесу, що передбачають інтеграцію зазначених аспектів.

Аксіологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі передбачає наявність у студентів ціннісного ставлення до власного здоров'я та здоров'я всіх учасників освітнього процесу, позитивної мотивації до педагогічної діяльності, усвідомлення соціального значення професії вчителя фізичної культури, пізнавального інтересу щодо здоров'язбереження та мотивації досягнення високих результатів у здоров'язбережувальній діяльності з учнями основної школи.

Гносеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Гносеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності полягає в розвитку пізнавальних здібностей та оволодінні професійно орієнтованими знаннями, необхідними для здоров'язбережувальної діяльності.

На основі аналізу поглядів науковців і навчальних планів ЗВО, що здійснюють підготовку майбутніх учителів фізичної культури, можемо визначити перелік тих знань, що дозволить формувати в майбутніх учителів фізичної культури гносеологічний компонент готовності до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі:

- знання про професійні функції сучасного вчителя фізичної культури;
- знання з питань упровадження здоров'язбережувальної педагогіки в основній школі;

- знання нормативно-правових документів, що регламентують (визначають) умови здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу;

- знання фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психовалеологічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних та інших здоров'язбережувальних методик, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище загальноосвітнього навчального закладу;

- знання про зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у загальноосвітньому навчальному закладі під час загальноосвітніх уроків, на перервах, під час подовженого дня школи, тощо; знання термінології, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій в основній школі;

- знання про біологічну потребу дітей шкільного віку в рухах;

- знання про динаміку розумової працездатності учнів основної школи під час загальноосвітніх уроків та впродовж навчального дня школи;

- знання методик, які дозволяють забезпечити активний відпочинок та зменшити ступінь втоми під час загальноосвітніх уроків в основній школі;

- обізнаність у питанні про оздоровчі режими роботи на уроці фізичної культури з учнями основної школи;

- знання про норми рухової активності учнів основної школи;

- знання про вікові періоди розвитку організму школярів;

- знання про різні форми роботи з батьками для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності з учнями основної школи;

- знання про вплив фізкультурно-оздоровчих занять на стан організму учнів основної школи, в основі яких

- різна спрямованість фізичного навантаження;

- знання методик фізкультурно-оздоровчих занять, в основу яких покладено різні види рухової діяльності.

Праксеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Для праксеологічного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі характерний комплекс педагогічних умінь та навичок щодо професійної діяльності, а також сукупність методичних прийомів для досягнення мети здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Сукупність професійно-орієнтованих умінь та навичок щодо здоров'язбережувальної діяльності в основній школі можна розділити на шість груп, а саме: рухові, гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні та проєктувальні.

Особистісний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі відображає наявність таких професійно важливих якостей студентів, як фізичні якості, емоційний інтелект та педагогічна комунікація.

Особистісний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі вирізняється сформованістю сукупності таких якостей особистості: фізичні якості, що забезпечують професійну рухову активність, емоційний інтелект, показником якого є здатність до прояву емоцій, асимілювання емоцій і думок, розуміння й пояснення емоцій, регулювання власних емоцій та емоцій інших; педагогічна комунікація, що виявляється в здатності до свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікаційної діяльності, підвищені престижу власної професії в суспільстві.

Таким чином, структура готовності майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі містить такі структурні компоненти, як: аксіологічний компонент (ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я всіх учасників освітнього процесу); гносеологічний компонент (комплекс професійно орієнтованих знань щодо

здоров'язберезувальної діяльності в основній школі); праксеологічний компонент (уміння та навички раціональної, ефективної, технологічної здоров'язберезувальної діяльності в основній школі); особистісний компонент (професійно значущі якості особистості майбутнього вчителя фізичної культури).

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

Теоретичні: аналіз та синтез філософських, психолого-педагогічних, науково-методичних джерел інформації, присвячених різним аспектам проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури – для з'ясування стану розробленості проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; систематизація та узагальнення – для теоретичного обґрунтування структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; абстрагування та класифікація – для здійснення моніторингу результатів підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; системний аналіз, проектування та моделювання – з метою розроблення концепції та моделі системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Емпіричні: педагогічне спостереження та анкетування для з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; педагогічне тестування для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Статистичні: статистичний, порівняльний, кореляційний, факторний аналіз. Обраховували такі показники: середнє арифметичне, середнє квадратичне відхилення, похибку середнього. Для визначення статистичної достовірності отриманих результатів задавали рівень значимості $p < 0,05$. Для

розрахунків та графічного представлення результатів дослідження застосовували програми «Excel» та «Statistica».

2.2 Організація дослідження

Магістерське дослідження нами проводилось з вересня 2022 року по листопад 2023 року у три взаємні етапи, для вирішення поставлених завдань.

Перший етап (вересень 2022 року-січень 2023 року) – теоретично-аналітичний. На основі аналізу науково-методичних джерел інформації вивчено теоретичні та практичні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; обґрунтовано комплекс наукових методів дослідження; визначено методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

На другому етапі (лютий-вересень 2023 року) проведено експеримент для визначення сучасного стану сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Для цього ми провели анкетування, у якому прийняли участь здобувачі 3-4 курсів першого (бакалаврського) рівня закладів вищої освіти України,.

На третьому етапі (вересень-листопад 2023 року) здійснювалось опрацювання отриманих результатів, сформулювались висновки роботи, а також здійснювалось оформлення магістерської роботи та її підготовка до захисту.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

3.1. Критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі

Процес удосконалення підготовки майбутніх учителів в умовах сучасної освіти детермінований великою кількістю чинників та факторів. Тому оцінку готовності майбутніх учителів до професійної діяльності вчені формують на основі різних критеріїв. У словнику іншомовних слів зазначено, що критерій – це мірило для визначення, оцінки предмета, явища; ознака, взята за основу класифікації. Основною вимогою до критеріїв є об'єктивність; критерії повинні містити основні та найбільш значимі ознаки досліджуваного явища; охоплювати типові сторони явища; бути сформульованими ясно, коротко, точно. Отже, критерії повинні створювати об'єктивну інформацію, на основі якої можна визначати рівень сформованості готовності.

Аналіз наукових робіт і власні спостереження дозволили виокремити найбільш значимі, на нашу думку, критерії сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: мотиваційний (мотиваційно-ціннісний), когнітивний, діяльнісно-практичний, особистісний критерії (рис. 3.1.).

Кожний критерій має ряд показників, що необхідні для його характеристики. Схарактеризуємо показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності за виокремленими нами критеріями.

Мотиваційний критерій. Вивчення мотиваційної сфери студентів є актуальним, оскільки ефективність становлення майбутніх педагогів зумовлена не тільки програмою, рівнем викладання і наявності належної матеріально-технічної бази закладу вищої освіти, але й, значною мірою від навчальних мотивів і адекватних їм академічних цінностей.

Рис. 3.1. Критерії сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності

Мотивація є внутрішньою рушійною силою, що спонукає особистість до діяльності, комунікації, певної поведінки та спрямована на задоволення конкретних потреб. Мотивацію до навчання ми розглядаємо як окремий, специфічний вид мотивації. Чинниками, що активізують навчальну діяльність студентів, є система мотивів, що органічно поєднані між собою та включають: пізнавальні потреби, мету, інтереси, прагнення, ідеали, мотиваційні установки, вони визначають її активний і цілеспрямований характер, входять у її структуру і визначають змістовно-сміслові особливості навчання. Отже, система мотивів утворює навчальну мотивацію. Мотиваційний критерій відображає сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі на основі оцінки ставлення до професії, домінування мотивів суб'єкт-суб'єктного характеру, бажання самореалізації в професії, прагнення

постійно вдосконалювати власні професійно-педагогічні знання, уміння та навички.

Показники сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за мотиваційним критерієм є:

- професійна спрямованість студентів на здоров'язбережувальну діяльність в основній школі;
- усвідомлення суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури;
- розуміння здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей;
- ціннісне ставлення до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності;
- інтерес до використання усієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності;
- позитивна мотивація до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності за мотиваційним критерієм визначає відсутність професійної спрямованості студентів на здоров'язбережувальну діяльність, не усвідомленням суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури, не усвідомленням здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, відсутністю ціннісного ставлення до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності, невираженим інтересом до використання усієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності та низькою позитивною мотивацією до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності за мотиваційним критерієм

виявляється в професійній спрямованості студентів на здоров'язбережувальну діяльність, усвідомленні суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури, розумінні здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, ціннісному ставленні до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності, інтересі до використання усієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності та позитивній мотивації до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності за мотиваційним критерієм виявляє яскраво виражена професійна спрямованість студентів на здоров'язбережувальну діяльність в основній школі, точне усвідомлення суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури та глибоке розуміння здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, домінування ціннісного ставлення до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності серед загальних професійних та людських цінностей студента, стійкий інтерес до використання усієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності та висока позитивна мотивація до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності.

Когнітивний критерій готовності характеризує міру сформованості комплексу психолого-педагогічних, дидактико-технологічних і методичних знань, що необхідні майбутньому вчителю фізичної культури для здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Показниками цього критерію є всебічність, системність, глибина знань про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання, володіння науково-термінологічним апаратом, обізнаність із відповідною літературою, поінформованість про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за когнітивним критерієм засвідчує відсутність знань про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання; студенти не володіють науково-термінологічним апаратом, не обізнані з відповідною літературою, непоінформовані про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за когнітивним критерієм засвідчує поверхневі та безсистемні знання про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання, студенти розуміють наукову термінологію та можуть оперувати нею в стандартних умовах, вони обізнані із відповідною літературою та поінформовані про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за когнітивним критерієм засвідчує всебічні, системні, глибокі знання про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання, студенти чітко володіють науково-термінологічним апаратом, добре обізнані з відповідною літературою, повністю поінформовані про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності.

Діяльнісно-практичний критерій готовності характеризує ступінь сформованості в студентів рухових, гностичних, комунікативних, конструктивних, організаційних та проектувальних умінь та навичок здоров'язбережувальної діяльності в основній школі (табл. 3.1).

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за діяльнісно-практичним критерієм характеризує здатність виконувати рухові

дії на рівні уміння (відсутність стійкої систематичності рухів та провідна роль мислення під час їх виконання), незадовільні та недостатні для майбутньої професійної діяльності гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проектувальні вміннями та навичками.

Таблиця 3.1 – Загальна характеристика рухових, гностичних, комунікативних, конструктивних, організаційних та проектувальних умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури

Уміння та навички	Загальна характеристика умінь та навичок здоров'язбережувальної діяльності
<i>Рухові</i>	Виконання рухових дії відповідно до потреб здоров'язбереження; оцінювання власних рухів; володіння технікою виконання фізичних вправ відповідно до модулів програмного матеріалу; добір засобів навчання руховим діям; навчання руховим діям та фізичним вправам учнів; демонстрація техніки рухів, використання методів та методичних підходів щодо навчання руховим діям; виявлення та виправлення помилок під час виконання фізичних вправ; корегування техніки рухів; формування нервово-м'язових уявлень про техніку виконання вправ.
<i>Гностичні</i>	аналіз власного професійного рівня; використання наявної навчально-методичної інформації; аналіз та узагальнення нормативних документів; оцінка ефективності застосування здоров'язбережувальних методик. Оцінка впливу чинників шкільної гіподинамії на організм учнів; аналіз та узагальнення ефективності здоров'язбережувальної діяльності; систематизація та узагальнення даних вікової фізіології; оцінка та регламентація рухового режиму.
<i>Комунікативні</i>	Спілкування з учнями та стимулювання їх до занять фізичними вправами за-для власного фізичного вдосконалення; робота з батьками; співпраця з керівництвом та педагогічним колективом школи.
<i>Конструктивні</i>	Розробка та планування спеціальних комплексів фізичних вправ, спрямованих на профілактику порушень постави для учнів основної школи; розробка програм профілактики травматизму; розробка програм профілактики серцево-судинних захворювань на основі використання тренувальних режимів аеробного та анаеробного характеру; розробка програм застосування водних процедур та інших компонентів загартування; розробка програм фізкультурно-оздоровчих занять, в основі яких – аеробна, силова спрямованість та стретчинг; планування та облік фізкультурно-оздоровчої роботи в основній школі.

Продовження табл.3.1

<i>Організаційні</i>	Користування методами та методичними прийомами організації навчально-виховного процесу, безпечного для здоров'я учнів і вчителів; організація та проведення різних видів фізкультурно-оздоровчої роботи; реалізація програм різних видів фізкультурно-оздоровчої роботи; організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища.
<i>Проектувальні</i>	Прогнозування оздоровчого ефекту від дозованого застосування фізичного навантаження та поєднання його з відпочинком на уроках фізичної культури; забезпечення функціонування фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психо-валеологічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних систем; проектування здоров'язбережувального середовища; управління фізкультурно-оздоровчою роботою; керівництво здоров'язбережувальною роботою в загальноосвітньому закладі.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за діяльнісно-практичним критерієм засвідчує рухові вміння, що відповідають рівню навички (наявність стійкої систематичності рухів та автоматизоване управління рухами в стандартних умовах), задовільні та достатні для майбутньої професійної діяльності гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проектувальні вміння та навички, відсутність власного професійного стилю практичної роботи.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за діяльнісно-практичним критерієм засвідчує рухові уміння, що відповідають рівню уміння вищого порядку (здатність пристосовувати сформований руховий навик до реальних умов виконання), достатні для творчої реалізації професійних функцій учителя фізичної культури гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проектувальні вміння та навички, сформованість власного професійного стилю практичної роботи.

Особистісний критерій готовності характеризує ступінь сформованості сукупності особистісних властивостей особистості, що необхідні майбутньому вчителю фізичної культури для здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, зокрема, фізичних якостей (сила, швидкість, витривалість, гнучкість, спритність), емоційного інтелекту, що виявляється в здатності до прояву емоцій, асимілювання емоцій і думок, розуміння й пояснення емоцій, регулювання власних емоцій та емоцій інших, а також педагогічної комунікації, що виявляється в здатності до свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищенні престижу власної професії в суспільстві.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за особистісним критерієм визначає недостатній розвиток фізичних якостей для виконання професійних функцій учителя фізичної культури в процесі різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи; недостатньо розвинутий емоційний інтелект для сприйняття й розуміння проявів особистості в емоціях, поєднання розуму та почуттів, управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи; недостатньо розвинутими здібностями до педагогічної комунікації для свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищення престижу власної професії в суспільстві.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за особистісним критерієм характеризує достатній розвиток фізичних якостей для виконання професійних функцій учителя фізичної культури в процесі різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи; достатньо розвинутий емоційний інтелект для сприйняття й розуміння проявів

особистості в емоціях, поєднання розуму та почуттів, управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи; достатньо розвинуті здібності до педагогічної комунікації для свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищення престижу власної професії в суспільстві.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі за особистісним критерієм визначає високий рівень розвитку фізичних якостей, що забезпечує здатність реалізувати професійні функції в процесі різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи на високому організаційно-методичному рівні; достатньо розвинутий емоційний інтелект для глибокого сприйняття й розуміння проявів особистості в емоціях, усвідомлене поєднання розуму та почуттів та чітке управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи; достатньо розвинуті здібності до педагогічної комунікації для цілеспрямованого перетворення, розвитку та набуття досвіду, чіткого розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищенні престижу власної професії в суспільстві.

Отже, на основі аналізу різних підходів до оцінки сформованості готовності майбутніх учителів до професійної діяльності можемо відзначити їх рівневий характер. У педагогічній літературі описані різні підходи до визначення загального рівня сформованості готовності до професійної діяльності. Ми виокремили три рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі – низький, середній і високий. Структурно-логічна схема оцінки сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до

здоров'язбережувальної діяльності в основній школі представлена на (рис. 3.2.).

Рис. 3.2. Структурно-логічна схема оцінювання сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі засвідчує відсутність професійної спрямованості студентів на здоров'язбережувальну діяльність, неусвідомлення суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури, нерозумінням здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, відсутність ціннісного ставлення до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності, невиражений інтерес до використання всієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності та низька позитивна мотивація до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності; відсутність знань про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання, студенти не володіють науково-термінологічним апаратом, не обізнані з відповідною літературою, не поінформовані про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності; здатність виконувати рухові дії на рівні вміння (відсутність стійкої систематичності рухів та провідна роль мислення під час їх

виконання), незадовільні та недостатні для майбутньої професійної діяльності гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проектувальні вміннями та навички; недостатній розвиток фізичних якостей для виконання професійних функцій учителя фізичної культури в процесі

різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи, недостатньо розвинутий емоційний інтелект для сприйняття й розуміння проявів особистості в емоціях, поєднання розуму та почуттів, управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи, недостатньо розвинуті здібності до педагогічної комунікації для свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищення престижу власної професії в суспільстві.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі визначає професійна спрямованість студентів на здоров'язберезувальну діяльність, усвідомлення суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури, розуміння здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, ціннісне ставлення до здоров'я людини і здоров'язберезувальної діяльності, інтерес до використання всієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження у професійній діяльності та позитивна мотивація до професійного самовдосконалення щодо здоров'язберезувальної діяльності; поверхневі та безсистемні знання про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання; студенти розуміють наукову термінологію та можуть оперувати нею в стандартних умовах, вони обізнані з відповідною літературою та поінформовані про загальносуспільне значення здоров'язберезувальної діяльності; рухові уміння, що відповідають рівню навички (наявність стійкої систематичності рухів та автоматизоване управління рухами в стандартних умовах), задовільні та достатні для

майбутньої професійної діяльності гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проєктувальні вміння та навички, відсутність власного професійного стилю практичної роботи; достатній розвиток фізичних якостей для виконання професійних функцій учителя фізичної культури в процесі різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи, достатньо розвинутий емоційний інтелект для сприйняття й розуміння проявів особистості в емоціях, поєднання розуму та почуттів, управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи; достатньо розвинуті здібності до педагогічної комунікації задля свідомого перетворення, розвитку та набуття досвіду, розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищення престижу власної професії в суспільстві.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі засвідчує яскраво виражена професійна спрямованість студентів на здоров'язбережувальну діяльність в основній школі, точне усвідомлення суспільного значення професійної діяльності вчителя фізичної культури та глибоке розуміння здоров'я як однієї з найбільших загальнолюдських цінностей, домінування ціннісного ставлення до здоров'я людини і здоров'язбережувальної діяльності серед загальних професійних та людських цінностей студента, стійкий інтерес до використання всієї сукупності засобів і методів здоров'язбереження в професійній діяльності та висока позитивна мотивація до професійного самовдосконалення щодо здоров'язбережувальної діяльності; всебічні, системні, глибокі знання про методологічні основи здоров'язбереження в основній школі, їх сутність, специфіку та особливості використання; студенти чітко володіють науково-термінологічним апаратом, добре обізнані з відповідною літературою, повністю поінформовані про загальносуспільне значення здоров'язбережувальної діяльності; рухові вміння, що відповідають рівню вміння вищого порядку (здатність

приспосовувати сформовану рухову навичку до реальних умов виконання), достатні для творчої реалізації професійних функцій учителя фізичної культури, гностичні, комунікативні, конструктивні, організаційні, проектувальні вміння та навички, сформованість власного професійного стилю практичної роботи; високий рівень розвитку фізичних якостей, що забезпечує здатність реалізувати професійні функції в процесі різних форм роботи з фізичного виховання учнів основної школи на високому організаційно-методичному рівні, достатньо розвинутий емоційний інтелект для глибокого сприйняття й розуміння проявів особистості в емоціях, усвідомленого поєднання розуму та почуттів і чіткого управління власними емоціями під час взаємодії з учнями основної школи, колегами та керівництвом школи; достатньо розвинуті здібності до педагогічної комунікації для цілеспрямованого перетворення, розвитку та набуття досвіду, чіткого розуміння свого призначення, зацікавленості в результатах власної комунікативної діяльності, підвищенні престижу власної професії в суспільстві.

Таким чином, ми схарактеризували критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Розроблена критеріальна база вимагає добору відповідних методик, що дадуть можливість для визначення та оцінювання рівнів сформованості окремих компонентів професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, а також оцінити її загальний рівень в цілому.

3.2 Інструментарій оцінювання рівнів сформованості до здоров'язбережувальної діяльності

Рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі ми оцінювали

відповідно до визначених та обґрунтованих критеріїв: мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-практичного, особистісного. Показники рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі відповідно до визначених критеріїв представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за мотиваційним, когнітивним, діяльнісно-практичним та особистісним критеріями

Критерії	Рівні, (бали)		
	Високий	Середній	Низький
Мотиваційний критерій	210-165	164-76	75 та менше
Когнітивний критерій	50-41	40-22	21 та менше
Діяльнісно-практичний критерій (сформованість гностичних умінь та навичок)	35-27	26-19	18 та менше
Діяльнісно-практичний критерій (сформованість комунікативних умінь та навичок)	15-12	11-7	6 та менше
Діяльнісно-практичний критерій (сформованість конструктивних умінь та навичок)	30-23	22-14	13 та менше
Діяльнісно-практичний критерій (сформованість організаційних умінь та навичок)	20-15	14-9	8 та менше
Діяльнісно-практичний критерій (сформованість проектувальних умінь та навичок)	25-19	18-12	11 та менше
Особистісний критерій (сформованість педагогічних комунікацій)	49-33	32-16	15 та менше
Особистісний критерій (сформованість емоційного інтелекту)	70 та більше	69-40	39 та менше
Загальний показник	504 та більше	503–207	206 та менше

Для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за мотиваційним критерієм ми застосували методику «Діагностика мотивів досягнень» А. Мехрабіана. Методика призначена для діагностики двох

мотивів особистості – прагнення до успіху й уникнення невдачі. На основі цієї методики визначали, який з двох мотивів домінує в студентів.

Тест складається з кількох тверджень (32 твердження – для чоловіків та 30 тверджень для жінок, що стосуються окремих сторін характеру, а також думок і почуттів стосовно різних життєвих ситуацій). Студент повинен прочитати твердження тесту та оцінити ступінь своєї згоди або незгоди. Кожному твердженню відповідало число, що характеризувало міру його згоди. Необхідно було давати таку відповідь, яка першою спаде на думку не витрачаючи час на обдумування.

Щоб оцінити ступінь згоди або незгоди з кожним із тверджень досліджуваному запропонована така шкала: +3 – повністю згоден; +2 – згоден; + 1 – більше згоден, ніж не згоден; 0 – нейтральний; -1 – більше не згоден, ніж згоден; - 2 – не згоден; - 3 – повністю не згоден.

Для обробки та інтерпретації даних спочатку підраховували сумарний бал. Відповідям досліджуваних на прямі запитання (питання, що помічені «+» у ключі) відповідали такі бали: відповіді – -3, -2, -1, 0 , +1, +2, +3, відповідно бали – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Відповідям досліджуваних на непрямі запитання (питання, що помічені «-» у ключі) відповідали такі бали: відповіді – -3, -2, -1, 0 , +1, +2, +3, відповідно бали – 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1.

За кожен відповідь студент отримував певну кількість балів. Підрахунок балів проводили за допомогою ключів простим складанням балів. До кожної форми опитувальника доданий індивідуальний ключ.

Ключ до тесту «Діагностика мотивів досягнень» А. Мехрабіана: – форма А - чоловіки: +1, -2, +3, -4, +5, -6, +7, +8, -9, +10, -11, -12, +13, +14, -15, -16, +17; -18, +19, -20, +21, -22, -23, +24, -25, -26, -27, +28, -29, -30, +31, -32; – форма Б - жінки: +1, +2, -3, +4, -5, -6, +7, +8, -9, +10, -11, -12, -13, +14, -15, -16, +17; -18, +19, -20, +21, -22, +23, -24, -25, +26, -27, +28, -29, -30.

Методика дозволяє виміряти загальну тенденцію мотивації, тобто який із зазначених мотивів переважає. Високі показники за тестом означають, що

прагнення до досягнення успіху виражено більшою мірою, ніж уникнення невдачі, низькі показники по тесту – навпаки.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за мотиваційним критерієм становить від 210 до 165 балів; середній рівень сформованості – 164 до 76 балів; низький рівень сформованості – 75 та менше балів.

Для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за когнітивним критерієм ми розробили тестові завдання, що склалися з 181 питання. З усієї сукупності питань програма у випадковому порядку обирала 50. Оцінювання відповіді студентів на тестові питання відбувалося так: 1 бал – правильна відповідь, 0 балів – неправильна відповідь. Максимально можлива сума балів – 50. Відповідь вважали правильною за умови вибору всіх можливих правильних варіантів.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за когнітивним критерієм мали студенти, які набирали 41 і більше балів, середній рівень – у межах 40–22 балів, низький рівень – 21 та менше балів.

Для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за діяльнісно-практичним критерієм ми розробили діагностичні картки оцінювання рівня сформованості гностичних, комунікативних, конструктивних, організаційних та проектувальних умінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. На основі складання оцінок двох експертів та самооцінки студента окремо визначали рівень сформованості гностичних, комунікативних, конструктивних, організаційних та проектувальних умінь та навичок.

Високий рівень сформованості гностичних умінь та навичок становить 35-27 балів; середній рівень – в межах 26-19 балів; низький рівень – менше 19 балів.

Високий рівень сформованості комунікативних умінь та навичок становить 15-12 балів; середній рівень – у межах 11-7 балів; низький рівень – менше 7 балів.

Високий рівень сформованості конструктивних умінь та навичок становить 30-23 балів; середній рівень – у межах 22-14 балів; низький рівень – менше 14 балів.

Високий рівень сформованості організаційних умінь та навичок становить 20-15 балів; середній рівень – у межах 14-9 балів; низький рівень – менше 9 балів.

Високий рівень сформованості проектувальних умінь та навичок становить 25-19 балів; середній рівень – у межах 18-12 балів; низький рівень – менше 12 балів.

Для визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі за особистісним критерієм ми дослідили ефективність педагогічних комунікацій та емоційний інтелект. Для цього ми використали методики «Діагностика ефективності педагогічних комунікацій» у модифікованому варіанті А. А. Леонтьєва та «Діагностика емоційного інтелекту» запропоновану Н. Холлом.

Методика «Діагностика ефективності педагогічних комунікацій» у модифікованому варіанті А. А. Леонтьєва призначена для визначення аудиторної атмосфери, активності, пізнавального інтересу, а також деяких проявів стилю педагогічної діяльності.

Експертам, які мали досвід спілкування з аудиторією, пропонували картку оцінювання, що складалася з семи протилежних характеристик педагогічної діяльності. Кожен експерт незалежно оцінював студентів

відповідно до запропонованої шкали. Загальна експертна оцінка відповідала трьом рівням сформованості ефективності педагогічних комунікацій.

Високий рівень сформованості ефективності педагогічних комунікацій відповідав 49-33 балам; середній рівень – відповідав 32-16 балам; низький рівень – відповідав 15 та менше балам.

Методика «Діагностика емоційного інтелекту», що запропонована Н. Холлом призначена для визначення здатності розуміти особистість на основі аналізу її емоцій і керувати емоційною сферою на основі прийняття рішень. Вона складається з 30 тверджень, що певним чином відображають різні сторони життя досліджуваного. Досліджуваний повинен прочитати твердження тесту та оцінити ступінь своєї згоди або незгоди. При цьому на бланку для відповідей проти номера твердження поставити цифру, що відповідає ступеню його згоди.

Щоб оцінити ступінь згоди або незгоди з кожним із тверджень досліджуваному пропонують таку шкалу: +3 – повністю згоден; +2 – переважно згоден; + 1 – частково згоден; -1 – частково не згоден; - 2 – переважно не згоден; - 3 – повністю не згоден. Для обробки та інтерпретації даних підраховували сумарний бал.

Високий рівень сформованості емоційного інтелекту відповідав 70 та більше балам; середній рівень сформованості – 69-40 балам; низький рівень сформованості – 39 і менше балам.

Таким чином, ми розкрили діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

3.3 Стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної в закладах вищої освіти України

Для з'ясування питання про сучасний стан підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній

школіми провели анкетування, у якому брали участь студенти 3-4 курсів провідних закладів вищої освіти України, що готують фахівців за напрямом підготовки 014.11 Середня освіта (Фізичне виховання).

Проаналізуємо результати опитування студентів щодо сучасного стану їх готовності до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. З усіх опитаних 65,7% респондентів повністю погоджуються з необхідністю готувати майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, частково погоджуються – 23,6% студентів, не погоджуються – 7,2% студентів, важко відповісти – 3,6%. Отримані дані вказують на розуміння студентами проблеми здоров'язбереження сучасної учнівської молоді та актуалізують наше дослідження.

Для нашого дослідження важливим було з'ясування думки студентів про те, наскільки їх задовольняє зміст вищої фізкультурної освіти щодо підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Можемо констатувати, що повністю задовольняє зміст вищої фізкультурної освіти щодо підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі 41,6% респондентів, частково задовольняє – 38,0%, не задовольняє – 15,1%, важко відповісти – 5,2% опитаних студентів. Отже, менша частина опитаних студентів, а саме 41,6%, повністю задоволена змістом вищої фізкультурної освіти, такі свідчення вказують на необхідність проведення ґрунтовних досліджень із проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Важливою умовою якісної професійної підготовки майбутнього педагога є наявність і доступність відповідних науково-методичних джерел інформації. Тому в нашому дослідженні ми з'ясували питання про те, наскільки студенти задоволені науково-методичною літературою для їх підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Результати відповідей студентів засвідчують, що лише 28,8% респондентів задоволені наявною науково-методичною літературою необхідною для їх підготовки до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; частково

задоволені – 45,0%; не задоволені – 17%; важко було відповісти – 9% респондентів. Такі дані засвідчують необхідність розробки та забезпечення студентів відповідною науково-методичною літературою, потрібною для їхньої професійної підготовки.

Актуальною проблемою нашого дослідження було з'ясувати, що заважає студентам підвищувати власну компетентність зі здоров'язбережувальної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі. На питання про те, що заважає студентам підвищувати власну компетентність із питань здоров'язбережувальної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі відповіді студентів розподілилися так: 28,9% студентів вважають це питання не актуальним; 16,8% – відсутній інтерес; 9,99% – немає потреби; 10,39% – відсутня необхідна література; 20,89% – обмаль вільного часу; 13,29% – важко відповісти. Викликає занепокоєння той факт, що 28,9% опитаних майбутніх учителів фізичної культури вважають не актуальним підвищувати власну компетентність із питань здоров'язбережувальної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі. Це може вказувати на необізнаність студентів зі статистичними даними про рівень здоров'я сучасних школярів, вплив на здоров'я учнів шкільної гіподинамії та значення фізичного виховання для фізичного розвитку людини.

Аналіз відповіді на запитання засвідчує, що половина опитаних студентів повністю погодилися з запропонованим поняттям «здоров'язбережувальна педагогіка» (рис. 3.3.).

Це виявляє розуміння наявної проблеми майбутніми учителями фізичної культури. Відповіді респондентів показали, що 50,6% студентів погоджуються з тим, що здоров'язбережувальна педагогіка – це сукупність прийомів і методів організації освітнього процесу, безпечного для здоров'я учнів і вчителів, частково погоджуються – 34,1%, не згодні із запропонованим тлумаченням поняття «здоров'язбережувальна педагогіка» – 8,2%, важко відповісти – 7,1% опитаних .

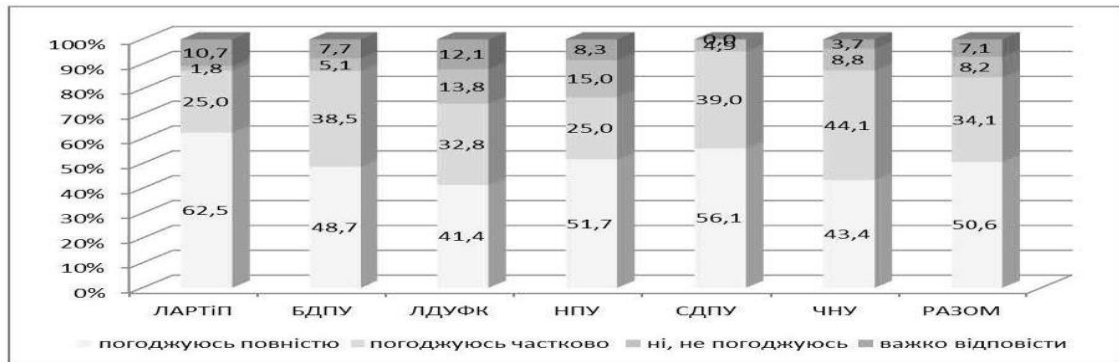

Рис. 3.3. Результати опитування студентів закладів вищої освіти України про те чи погоджуються вони з тим, що «здоров'язберезувальна педагогіка» – це сукупність прийомів і методів організації освітнього процесу, безпечного для здоров'я учнів і учителів (%)

Аналіз системи шкільної освіти дозволив нам виокремити досить широкий спектр факторів, що негативно впливають на психофізичний стан учнів та є причиною зростання кількості учнів з відхиленнями у стані фізичного та психічного здоров'я. У зв'язку з цим ми прагнули з'ясувати, чи ознайомлені сучасні студенти з проблемами, що заважають впроваджувати здоров'язберезувальну педагогіку в роботу з учнями основної школи. Позитивним, на нашу думку, є те, що 27,4% та 57,7% відповідно опитаних респондентів повністю та частково ознайомлені з проблемами, які заважають впроваджувати здоров'язберезувальну педагогіку в роботу з учнями основної школи, 14,9% – не знають про проблему. Отже, 85,1% опитаних студентів так чи інакше усвідомлюють проблеми, що заважають впроваджувати здоров'язберезувальну педагогіку в роботу з учнями.

Аналіз результатів опитування показав (рис. 3.4.), що повністю опанували питання впровадження здоров'язберезувальної педагогіки в основній школі лише 25,0% студентів, частково мають ці знання 53,3%, не мають цих знань 12,2% студентів, важко було відповісти 9,5% студентів. Привертає увагу, те, що тільки 25,0% опитаних повністю опанували питання впровадження здоров'язберезувальної педагогіки в основній школі.

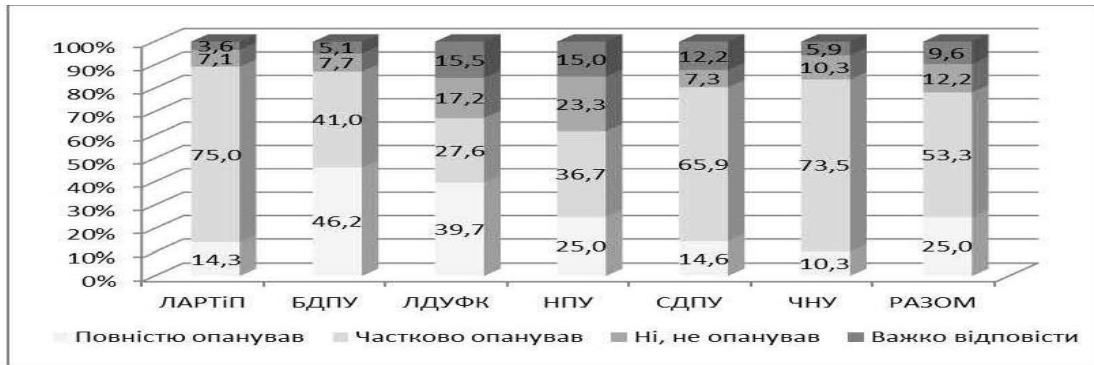

Рис 3.4. Результати опитування студентів закладів вищої освіти України про, те як вони оцінюють свої знання з питань упровадження здоров'язбережувальної педагогіки в основній школі (%)

Вважаємо, що сучасний учитель фізичної культури повинен бути ознайомлений із тими нормативно-правовими документами, що регламентують умови здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу (рис. 3.5.).

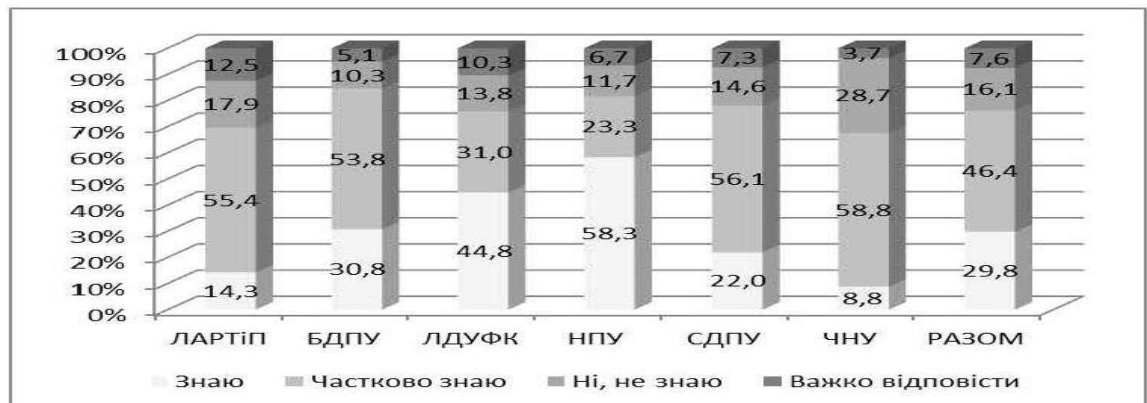

Рис. 3.5. Результати опитування студентів закладів вищої освіти України про те, чи знають вони нормативно-правові документи, що регламентують умови здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу (%)

Вважають, що повністю знають нормативно-правові документи, що регламентують умови здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього закладу 29,8% студентів, частково знають 46,4%, не мають цих знань 16,1% студентів, важко було відповідати 7,6% студентів. Для реалізації здоров'язбережувальної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі майбутній учитель фізичної культури повинен мати низку організаційних умінь та навичок. Тому на констатувальному етапі нашого дослідження було важливим з'ясувати, як оцінюють власні вміння та навички організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища в основній школі майбутні вчителі фізичної культури. Зауважимо, що мають достатні вміння та навички організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища в основній школі 29,9% студентів, частково мають – 53,1% студентів, не мають – 7,5% сучасних студентів, важко було відповідати на це запитання – 9,6% студентів. Ми вважаємо не задовільним показником те, що лише 29,9% майбутніх учителів фізичної культури мають достатні вміння та навички організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища в основній школі.

На запитання про обізнаність з фізкультурно-оздоровлювальними, еколого-гігієнічними, психовалеологічними, медико-валеологічними, оздоровчо-розвивальними та іншими здоров'язбережувальними методиками, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище загальноосвітнього навчального закладу, відповіді студентів розподілилися так: 34,3% студентів вважають себе повністю обізнаними; 51,2% – частково обізнаними; 7,3% – не обізнані, щодо методик, які дозволяють формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище загальноосвітнього навчального закладу; 7,3% вибрали варіант «важко відповісти» (рис. 3.6).

Аналіз результатів опитування показав, що повністю знають зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у загальноосвітньому

навчальному закладі, 30,8% студентів, частково знають – 52,3% студентів, не знають 10,5% студентів, важко було відповідати 6,4% студентів. Отже, на жаль, незначна кількість опитаних повністю знають зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у загальноосвітньому навчальному закладі.

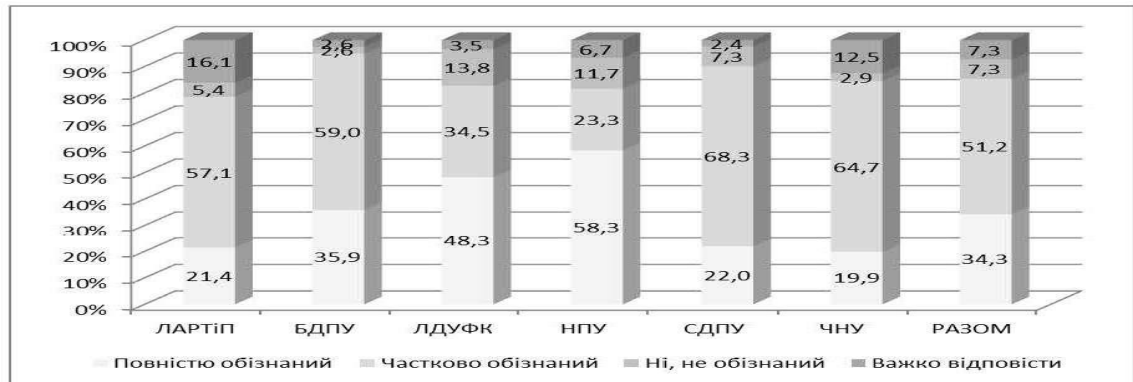

Рис. 3.6. Результати опитування студентів закладів вищої освіти України про те, наскільки вони є обізнаними з фізкультурно-оздоровлювальними, еколого-гігієнічними, психовалеологічними, медико-валеологічними, оздоровчо-розвивальними та іншими здоров'язбережувальними методиками, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище загальноосвітнього навчального закладу (%)

Аналіз результатів опитування показав, що повністю знають зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у загальноосвітньому навчальному закладі, 30,8% студентів, частково знають – 52,3% студентів, не знають 10,5% студентів, важко було відповідати 6,4% студентів. Отже, на жаль, незначна кількість опитаних повністю знають зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у загальноосвітньому навчальному закладі

Знання понятійно-термінологічного апарату засвідчує професіоналізм педагога, його здатність і готовність до науково-педагогічної діяльності. Обізнаність зі спеціальною термінологією є важливою умовою формування в майбутнього педагога низки компетентностей, зокрема, здатності логічно мислити, аналізувати, синтезувати, узагальнювати знання й утворювати на цій основі нові поняття. Крім того, інтенсивне оновлення понятійно-термінологічного апарату зумовлює необхідність «дидактичної трансляції» в освітній процес майбутніх учителів фізичної культури спеціально впорядкованих і систематизованих у навчальних словниках термінів фізкультурної науки. Усе вище зазначене стало передумовою для того, щоб визначити наскільки сучасні студенти знають спеціальну термінологію, необхідну для впровадження здоров'язбережувальних технологій в основній школі.

Результати опитування про знання термінології, указують на те, що 28,7% опитаних респондентів знають професійну термінологію, необхідну для впровадження здоров'язбережувальних технологій в основній школі, 44,2% – частково знають відповідну термінологію, 19,0% – не знають, 8,1% студентів – важко було відповісти на запитання анкети. На нашу думку, під час проведення лекційних, лабораторних та практичних занять слід значну увагу приділяти

проблемі ознайомлення, аналізу та вивчення фундаментальних та нових термінів фізкультурної науки.

Аналіз літературних джерел дозволив нам визначитись із питанням про структуру управління позакласними заняттями фізичною культурою і спортом в загальноосвітніх школах нашої країни. Заняття фізичними вправами поза межами навчального дня школи мають значний резерв, щодо вирішення оздоровчих завдань фізичного виховання учнів. У підручнику з теорії та методики фізичного виховання за редакцією В. П. Іващенко [52] представлено структурно-логічну схему управління позакласними заняттями фізичною культурою і спортом в середніх школах нашої країни (рис 3.7).

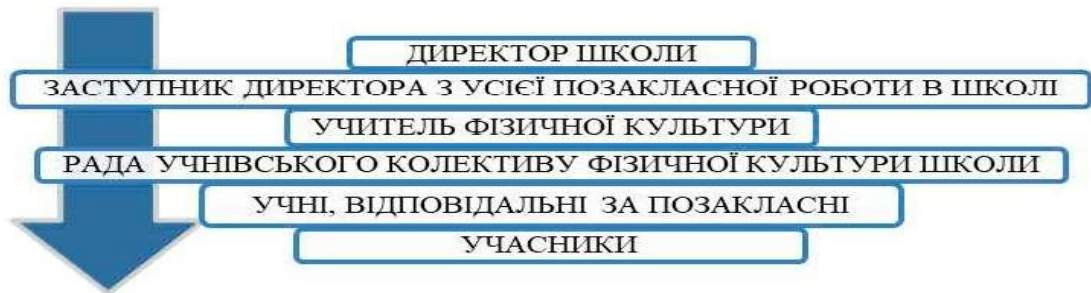

Рис. 3.7. Структурно-логічна схема управління позакласними заняттями з фізичного культури в Україні

Ми поділяємо думку автора про те, що значна частина роботи з управління та організації фізкультурно-оздоровчої роботи становить обов'язки вчителя фізичної культури. Тому студентам ми поставили питання про те, чи поділяють вони точку зору про те, що роль керівника фізкультурно-оздоровчою, спортивно-масовою й оздоровчо-розвивальною роботою в загальноосвітньому закладі повинен виконувати вчитель фізичної культури. Як засвідчують дані опитування, повністю поділяють думку, що роль керівника фізкультурно-оздоровчою, спортивно-масовою й оздоровчо-розвивальною роботою в загальноосвітньому закладі повинен виконувати вчитель фізичної культури, 44,8% студентів, частково погоджуються з цією думкою 39,6% студентів, не поділяють її 9,2%, важко було відповідати 6,5% студентів. Більшість студентів поділяють нашу думку, що вказує на необхідність наукового обґрунтованої системи професійної підготовки їх до такого виду роботи.

Ефективність здоров'язбережувальної діяльності в основній школі багато в чому залежить від того, наскільки вчитель фізичної культури розуміє свої професійні функції. Аналіз опитування студентів закладів вищої освіти України про те, наскільки вони володіють знаннями про професійні функції сучасного вчителя фізичної культури, показав, що 31,2% студентів мають такі знання; частково обізнані – 46,8%; не обізнані – 11,6%; важко було відповісти – 10,4% студентів.

Результати численних досліджень не викликають сумнівів у тому, що рухова активність є невід'ємною частиною способу життя й поведінки школярів та за умови оптимальної інтенсивності сприяє реалізації генетичного потенціалу, підвищенню опірності до захворювань, розвитку рухового апарату, розвитку серцево-судинної, дихальної, нервової систем організму тощо. Отже, біологічна потреба дітей шкільного віку в рухах пов'язана з забезпеченням нормального росту та розвитком їхнього організму. Рухову активність сучасних школярів визначають соціально-економічні й культурні фактори; вона значною мірою залежить від організації фізичного виховання в загальноосвітньому закладі. Для нашого дослідження важливо було визначити рівень розуміння цієї проблеми сучасними студентами. Вважають, що добре знають про біологічну потребу дітей шкільного віку в рухах 39,6% студентів, частково знають 43,2% студентів, не знають 9,8%, важко було відповідати 7,3% студентів. Результати відповіді на це запитання засвідчують, що значна частина респондентів знає про біологічну потребу дітей шкільного віку в рухах.

Для нашого дослідження важливим було з'ясувати, наскільки добре сучасні студенти знають про динаміку розумової працездатності учнів основної школи під час загальноосвітніх уроків та впродовж навчального дня в школі.

За результатами анкетування було з'ясовано, що добре знають про динаміку розумової працездатності учнів основної школи під час загальноосвітніх уроків та впродовж навчального дня в школі 37,1% респондентів; частково обізнані – 44,9%; не мають таких знань – 10,6%; важко було відповісти – 7,3% опитаних студентів. Отже, значна частина опитаних студентів добре знають або частково обізнані про динаміку розумової працездатності учнів основної школи під час загальноосвітніх уроків та впродовж навчального дня в школі.

Для успішної професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури важливе значення має те, чи знають вони методики, що дозволяють

забезпечити активний відпочинок та зменшувати рівень втоми учнів під час загальноосвітніх уроків в основній школі. У зв'язку з цим логічним було запитання про те, чи знають вони методики, що дозволили б забезпечити активний відпочинок та зменшити рівень втоми під час загальноосвітніх уроків в основній школі. Так, на запитання про те, чи знають студенти методики, що дозволили б забезпечити активний відпочинок та зменшити рівень втоми під час загальноосвітніх уроків в основній школі 43,3% опитаних відповіли, що повністю знають такі методики, 42,4% – частково знають, 7,5% – не знають та 6,8% опитаних обрали варіант «важко відповісти».

Позитивним показником опитування студентів вважаємо те, що більшість – 44,0% та 42,8% респондентів відповідно, повністю та частково поділяють думку про значну роль моторики для нормального розвитку форм і функцій організму дітей шкільного віку, проте 6,4% студентів так не вважають та 6,8% обрали варіант відповіді «важко відповісти».

Дані анкетування засвідчують, що повністю обізнані в питанні про оздоровчі режими роботи на уроці фізичної культури з учнями основної школи 35,4% студентів, частково обізнані 52,8%, не обізнані 5,2% студентів, важко було відповідати 6,6% студентів. Отже, на жаль, лише незначна кількість опитаних студентів повністю володіють знаннями про оздоровчі режими роботи на уроці фізичної культури з учнями основної школи.

Вважають, що добре знають про норми рухової активності учнів основної школи 41,0% студентів, частково знають 42,5%, не знають 10,7% студентів, важко було відповідати 5,8% студентів. Позитивним показником такого розподілу відповідей вважаємо те, що більшості студентів відома інформація про норми рухової активності школярів, проте значна частина (42,5%) відповідей вказує на неповну обізнаність, а 10,7% взагалі є необізнаними з цього питання. Такі свідчення вказують на необхідність перегляду змісту дисциплін навчального плану, що повинні формувати у майбутніх учителів фізичної культури базові знання для ефективної

здоров'язберезувальної діяльності з учнями основної школи (додаток Н, рис. Н.3.12).

Фізкультурно-оздоровча робота в режимі дня є важливим чинником профілактики гіподинамії дітей шкільного віку. На нашу думку, для майбутнього учителя фізичної культури надзвичайно важливо бути підготовленим до проведення та розробки програм різних видів фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями основної школи. Результати анкетування підтвердили актуальність нашого дослідження.

Повністю підготовленими до такого виду фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями основної школи, як гімнастика до занять є 51,0% опитаних, фізкультурні хвилини під час уроків – 51,4%, години фізичної культури під час продовженого дня – 43,4%, ігри на перервах – 47,2%, ігри та розваги під час прогулянок – 55,5%. Частково підготовленими вважають себе 33,8%, 40,2%, 36,6%, 35,6%, 29,9% студентів відповідно. Не підготовленими до такого виду фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями основної школи, як гімнастика до занять є 10,5% опитаних, фізкультурні хвилини під час уроків 5,5%, години фізичної культури під час продовженого дня 14,5%, ігри на перервах 11,2%, ігри та розваги під час прогулянок 5,5%. Варіант відповіді «Важко відповісти» на це запитання обрали 4,7%, 2,9%, 5,5%, 5,9%, 7,1% студентів відповідно.

Результати опитування студентів закладів вищої освіти України засвідчили, що повністю підготовленими до розробки програм фізкультурно-оздоровчих занять аеробної, силової спрямованості та стретчингу вважають себе 41,3%, 42,3% та 34,1% студентів відповідно; частково підготовленими до розробки програм фізкультурно-оздоровчих занять аеробної, силової спрямованості та стретчингу 42,8%, 43,8% та 38,9% студентів відповідно; не підготовленими до розробки програм фізкультурно-оздоровчих занять аеробної, силової спрямованості та стретчингу 10,2%, 7,0% та 18,1% відповідно; важко відповісти було 5,7%, 6,9% та 8,8% студентам відповідно (рис. 3.14).

Однією з важливих умов якісної та ефективної здоров'язбережувальної діяльності в основній школі є залучення якомога більшої кількості учнів до різних форм та видів занять фізичними вправами. Вирішити цю проблему можна, створивши велику кількість програм, що враховують різноманіття інтересів дітей. Тому сучасний учитель фізичної культури повинен бути підготовленим до проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих занять. Ми з'ясували питання про те, наскільки майбутні учителі фізичної культури вважають себе підготовленими до проведення різноманітних фізкультурно-оздоровчих занять. Повністю підготовленими до проведення фізкультурно-оздоровчих занять, в основу яких покладено оздоровчий біг виявилися 56,8%, оздоровче плавання – 35,2%, вело – 33,5%, бодібілдинг – 32,0%, шейпінг 31,5%, стретчинг – 38,0% студентів; частково підготовленими до проведення фізкультурно-оздоровчих занять, в основу яких покладено оздоровчий біг, – 33,9%, оздоровче плавання – 44,1%, вело – 42,1%, бодібілдинг – 39,6%, шейпінг – 39,0%, стретчинг – 35,9%; не підготовленими до проведення фізкультурно-оздоровчих занять, в основу яких покладено оздоровчий біг, – 5,5%, оздоровче плавання – 15,5%, вело – 17,2%, бодібілдинг – 20,3%, шейпінг – 18,9%, стретчинг – 17,7%; важко відповісти було 3,8%, 5,2%, 7,2%, 8,1%, 10,7% та 8,4% студентам відповідно.

Таким чином, аналіз результатів анкетування дозволив з'ясувати, що більшість опитаних студентів розуміють актуальність проблеми здоров'язбереження сучасної учнівської молоді. Проте на необхідність проведення ґрунтовних досліджень із проблеми удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі вказує те, що лише 41,6% студентів повністю задоволені змістом вищої фізкультурної освіти, 25,0% опитаних повністю обізнані з питаннями впровадження здоров'язбережувальної педагогіки в основній школі, 29,9% майбутніх учителів фізичної культури мають добрі вміннями та навички організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища в основній школі. Крім того, незначна кількість

опитаних студентів (30,8% та 28,7% відповідно) повністю обізнані зі змістом здоров'язберезувальних технологій та професійною термінологією, необхідними для впровадження здоров'язберезувальних технологій в основній школі.

ВИСНОВКИ

1. У роботі охарактеризовано методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; запропоновано концепцію та модель системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі; виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

2. Розкрито роль компетентнісного, акмеологічного, особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого та контекстного методологічних підходів у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Сформульовані основні положення концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Розглянуто суть та особливості моделювання процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Указано, що основу представленої моделі формує сукупність таких блоків, як цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-змістовий, технологічний і результативний.

3. Схарактеризовано етапи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Навчально-теоретичний етап передбачає формування системи валеологічних знань, інтелектуальних умінь та здібностей майбутніх учителів фізичної культури вирішувати теоретичні здоров'язбережувальні завдання в навчальному процесі. Навчально-практичний етап спрямований на формування здібностей застосовувати знання і вміння здоров'язбереження на практиці, а також самостійно проектувати способи вирішення

здоров'язберезувальних завдань на основі розробки відповідних проектів. Метою практичного етапу є застосування сформованих здоров'язберезувальних знань і умінь у реальних умовах у процесі виробничої практики.

Акцентовано увагу на тому, що результатом підготовки є сформована готовність майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі.

4. Обґрунтовано структуру готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі. Виділено такі структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі: аксіологічний (ціннісне ставлення до власного здоров'я та здоров'я всіх учасників освітнього процесу), гносеологічний компонент (комплекс професійно орієнтованих знань щодо здоров'язберезувальної діяльності в основній школі), праксеологічний (вміння та навички здійснювати здоров'язберезувальну діяльність в основній школі раціонально, ефективно, технологічно) та особистісний (професійно значущі якості особистості майбутнього вчителя фізичної культури).

Визначено критерії (мотиваційний (мотиваційно-ціннісний), когнітивний, діяльнісно-практичний, особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі.

5. Результати проведеного опитування показали, що 65,7% респондентів повністю погоджуються з необхідністю підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі; 41,6% респондентів повністю задовольняє зміст вищої фізкультурної освіти щодо підготовки до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі; лише 28,8% респондентів задоволені наявною науково-методичною літературою необхідною для їх підготовки до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі; 50,6% опитаних студентів погоджуються з тим,

що здоров'язбережувальна педагогіка – це сукупність прийомів і методів організації навчально-виховного процесу, безпечного для здоров'я учнів і вчителів; лише 27,4% респондентів повністю ознайомлені з проблемами, які заважають впроваджувати здоров'язбережувальну педагогіку в роботу з учнями основної школи; лише 25,0% опитаних студентів повністю опанували питання впровадження здоров'язбережувальної педагогіки в основній школі; лише 29,8% опитаних студентів повністю знають нормативно-правові документи, що регламентують умови здоров'язбережувального середовища закладу загальної середньої освіти; лише 29,9% опитаних студентів мають достатні вміння та навички організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища в основній школі; 34,3% опитаних студентів вважають себе повністю обізнаними щодо методик, які дозволяють формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище закладу загальної середньої освіти; 30,8% опитаних студентів повністю знають зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують у закладі загальної середньої освіти; лише 28,7% опитаних студентів знають професійну термінологію, необхідну для впровадження здоров'язбережувальних технологій в основній школі; 31,2% опитаних студентів володіють знаннями про професійні функції сучасного вчителя фізичної культури; 43,3% опитаних студентів знають методики, що дозволяють забезпечити активний відпочинок та зменшити рівень втоми під час загальноосвітніх уроків в основній школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Деякі проблеми організації самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури до їх професійної. *Педагогіка та психологія*. 2016. Вип. 40(3). С. 3–9.
2. Ажиппо О. Ю. Сучасний стан і проблеми індивідуалізованого навчання студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2015. Вип. 42. С. 507–514.
3. Ажиппо О. Ю. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2013. 39 с.
4. Андреева О. В. Фізична рекреація : монографія. Київ : НВП Поліграфсервіс, 2014. 244 с.
5. Антошкіна Л. І. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2018. № 3. С. 14–16.
6. Ареф'єва Л. П. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах сучасної парадигми освіти. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. 2016. Вип. 10. С. 19–23.
7. Атамась О. А. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. Луцьк, 2017. № 2. С. 38–42.
8. Атамась О. А. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2015. 247 с.
9. Атамась О. А., Безкопильний О. О., Хоменко І. М. Європейський досвід у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до впровадження

технологій оздоровчого фітнесу. *Інноваційні технології в науці та освіті* : матеріали міжнар. конф., 21–24 листопада 2017. Дніпро, 2017. Т. 2. С. 17–24.

10. Багорка А. Наступність у вивченні фахових дисциплін у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в системі "коледж-університет". Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. Слов'янськ, 2017. Вип. 5(1). С. 202–212.

11. Батечко Н. Г. Підготовка викладачів вищої школи в умовах магістратури: теоретико-методологічні засади : монографія. Київ : Едельвейс, 2014. 708 С.

12. Без'язичний Б. І. Підготовка професорсько-викладацького складу до забезпечення формування етичної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. *Педагогіка та психологія*. Харків, 2015. Вип. 49. С. 146–154.

13. Безбородих С. М. Компетентнісний підхід у підготовці конкурентоспроможного фахівця. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2016. № 22(8). С. 57–64.

14. Безкопильний О. О. Актуальність підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Викладач і студент: мобільність в умовах кредитно-трансферної системи* : зб. тез і доп. Міжнар. наук.-практ. конф., 28 квітня 2016 р. Черкаси, 2016. С. 7–10.

15. Безкопильний О. О. Здоров'язбереження учнівської молоді як одна з основних функцій сучасного вчителя фізичної культури. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини* : матеріали I Міжнар. інтернет-конф., присвяч. 70-річчю ф-ту фіз. виховання, 11–12 жовтня 2017 р. Одеса, 2017. С. 117–120.

16. Безкопильний О. О. Контекстний підхід як складова методології підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Актуальні питання впливу довкілля, фізичного*

виховання та спорту на здоров'я студентської молоді : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 12–14 вересня 2019 р. Бердянськ, 2019. С. 74–77.

17. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 С.

18. Безкопильний О. О. Про застосування акмеологічного підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2017. Вип. 3К(84)17. С. 51–53.

19. Безкопильний О. О., Безкопильна С. В., Атамась О. А. Аналіз сучасного стану професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2017. Вип. 5К(86)17. С. 32–35.

20. Безкопильний О. О., В'яла О. М. Організаційно-методичні особливості застосування кейс-методу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту* : XI Міжнар. наук-практ конф., 19–20 березня 2020 р. Київ, 2020. С. 49–53.

21. Безкопильний О. О., Завальнюк О. В. Якість професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у соціокультурному вимірі. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. № 1. С. 146–150.

22. Безкопильний О. О., Матусевич А. М. Здоров'язбережувальна компетентність як важлива складова професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до роботи в основній школі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2017. Вип. 3. С. 107–111.

23. Безкопильний О. О., Слаутіна Н. В., Поліщук О. Л. Аксіологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2018. Вип. 10(104)18. С. 10–14.

24. Безкопильний О. О., Сущенко Л. П. Моделювання процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Наукові записки Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2018. № 1. С. 47–53.

25. Безкопильний О. О., Сущенко Л. П. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2018. Вип. 3К(97)18. С. 56–59.

26. Безкопильний О. О., Сущенко Л. П., Артюшенко А. О. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладах вищої освіти Нідерландів. *Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. № 2. С. 202–207.

27. Бермудес Д. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 137. С. 200–203.

28. Бех І. Д. Гуманістична педагогіка у розвивально особистісному вимірі. *Освітологія*. 2016. Вип. 1. С. 52–58.

29. Білик В. Г. Формування готовності майбутніх учителів до здоров'яформувальної діяльності у початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 266 С.

30. Бобрицька В. І. Цінності та ідеали сучасної освіти України. *Sophia Prima: діалог вічного повернення*. 2019. № 1. С. 40–47.

31. Бойко Я. М. Освіта та інноваційні технології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2017. Вип. 1. С. 305–309.
32. Будинкевич С. Н., Михайловський О. Б. Акмеологічні цінності майбутніх учителів фізичної культури як основа професійної майстерності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2015. Вип. 5(1). С. 31–33.
33. Верховська М. В. Готовність учителя фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів як педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2018. Вип. 34. С. 405–411.
34. Виговська С. В., Журба О. Р. Застосування методу проблемної лекції з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон, 2015. Вип. 67. С. 311–315.
35. Вільчковський Е. С., Пасічник В. Р. Основні умови підвищення педагогічної праці вчителів фізичного виховання польських шкіл. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2014. Вип. 7. С. 157–162.
36. Віндюк А. В. Особливості практико-орієнтованого змісту професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства в закладах вищої освіти. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2017. № 2. С. 98–103.
37. Войтович І. С., Трофименко Ю. С. Особливості використання Google Classroom для організації дистанційного навчання студентів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2 : Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. Київ, 2018. № 20. С. 39–43.
38. Воскобойник Т. А. Професійно-педагогічна компетентність майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2016. Вип. 34.

С. 120–124.

39. Воскобойнікова Г. Л. Здоров'язбереження учасників педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх педагогів галузі фізичного виховання, спорту і здоров'я людини. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2013. Вип. 112(3). С. 126–128.

40. Гаркуша С. В. Міждисциплінарна інтеграція та вдосконалення програмно-методичного забезпечення як основна умова формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язберезувальних технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 120. С. 97–101.

41. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2005. 20 С.

42. Голуб Є. С. Віртуальність у системі освіти: диверсифікація засобів навчання. *Філософія науки: традиція та інновації*. 2013. № 2. С. 16–25.

43. Гончар Г. І. Особливості та структура професійної діяльності викладача фізичного виховання. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2017. № 2(46). С. 53–55.

44. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. Харків, 2014. Вип. 42. С. 39–50.

45. Гурняк І. А. Використання Google Forms і Microsoft Forms в процесі навчання. *Фізико-математична освіта*. 2018. № 2(16). С. 40–45.

46. Данилевич М. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект : монографія. Львів : Піраміда, 2018. 460 С.

47. Данилевич М. В. Теоретичні основи формування готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-

оздоровчої діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2015. Вип. 3(1). С. 119–122.

48. Джуринський П. Б. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності за мотиваційним компонентом. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 1.38(1). С. 74–79.

49. Долинський Б. Т. *Методологія здоров'язберігаючої діяльності майбутнього вчителя початкової школи : монографія*. Одеса, 2010. 266 С.

50. Дроздова К. В. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до формування здоров'язбережувальних навичок і вмінь у молодших школярів. *Наука і освіта*. 2015. № 9. С. 45–50.

51. Дручик В. Д. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Акад. рекреаційних технологій і права. Київ, 2017. 172 с.

52. Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи: теорія та методика : монографія. Запоріжжя : КПУ, 2012. 440 С.

53. Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування технологій оздоровчого фітнесу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2015. Вип. 6. С. 35–38.

54. Захаріна Є. А. Формування вмінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури для позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у виховному просторі загальноосвітніх навчальних закладів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2017. Вип. 2. С. 63–69.

55. Іваній І. В. Культуролого-акмеологічний підхід до організації

підготовки магістрів фізкультурних спеціальностей. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1-2. С. 38–51.

56. Іваній І. В. Фізкультурна освіта: концептуальні засади формування професійно-педагогічної культури студентів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2016. Вип. 1-2. С. 16–21.

57. Іванова Л. І. Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2015. Вип. 129(2). С. 164–167.

58. Іванюк Г. І., Дем'яненко В. І. Практико зорієнтована підготовка майбутнього вчителя початкової школи. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 2. С. 137–152.

59. Карапузова Н. Д., Починок Є. А. Стратегія здоров'язбереження в реалізації ергономічного підходу до організації підготовки майбутніх учителів початкової школи. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2016. № 5. С. 36–41.

60. Кириченко М. О. Демократизація управління освітою як чинник зростання ролі правової компетентності керівників навчальних закладів. *Вісник післядипломної освіти*. 2016. Вип. 16. С. 67 – 72.

61. Колесник Т. А. Змішане навчання в освітньому середовищі – основні визначення та переваги застосування. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2016. Вип. 46. С. 86–89

62. Красюк Л. В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування здорового способу життя молодших школярів. *Молодий вчений*. 2015. № 12(3). С. 136–140.

63. Кузьменко О. С. Формування професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів з позиції акмеологічного підходу. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім.*

Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. 2013. Вип. 19. С. 93–96.

64. Мазін В. М. Володіння методиками оздоровчого тренінгу як фактор здоров'язбережувальної компетентності сучасного педагога. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2015. Вип. 40. С. 209–215.

65. Новальська Т. В. Наступність здобуття вищої бібліотечно-інформаційної та архівної освіти в умовах реформування. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 1. С. 4–10.

66. Онопрієнко О. В. Стан реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2010. № 2. С. 60–63.

67. Онопрієнко О. В. Формування базових професійних компетентностей майбутнього вчителя фізичної культури у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2009. 20 С.

68. Опанасенко Н. Особистісно орієнтований підхід у підготовці вчителя початкової школи в мовах кредитно-модульної системи навчання. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2016. Вип. 3. С. 325-333.

69. Оргєєва С. В. Критерії, показники та рівні сформованості готовності студентів – майбутніх авіафахівців до особистого здоров'язбереження у професійній діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 3. С. 74-79.

70. Пригодій А. В. Компоненти практико-орієнтованої підготовки майбутніх учителів технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.2.

71. Присяжнюк С. І. Вплив здоров'язбережувальних технологій на здоров'я студентів спеціальної медичної групи. *Науковий часопис НПУ імені*

72. Рибалко Л. С. Теоретичні та прикладні аспекти педагогічної акмеології у вищій школі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного*

університету. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 142. С. 156–158.

73. Ротерс Т. Модель підготовки вчителів фізичної культури до профільного навчання за спортивним напрямком. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016. № 2. С. 32–36.

74. Сущенко Л. П., Безкопильний О. О., Поліщук О. Л. Розвиток професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення фахових дисциплін. *Досвід і проблеми організації соціальної та життєвої практики учнів і студентів на засадах компетентнісного підходу до освіти* : зб. тез міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-річчя Наукової школи педагогіки та психології життєтворчості. Запоріжжя, 2018, С. 107-111.

75. Сущенко Т. І. Науково-практичні проблеми професійної підготовки викладачів вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2015. Вип. 44. С. 458–466.

76. Троценко В. В. Організаційно-педагогічні засади формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури. *Рідна школа*. 2017. № 22. С. 47–50.

77. Турянська М. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до спортивно-масової роботи в загальноосвітніх школах другої половини ХХ – початку ХХІ ст. як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2017. № 1. С. 127–131.

78. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2014. Вип. 36. С. 427–437.

79. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення: проєкція на самореалізацію в педагогічній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2015. Вип. 45. С. 405–411.

80. Шевченко А. О. Формування полікультурної компетентності у майбутніх вчителів фізичної культури. *Наукові записки Кіровоградського*

державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Педагогічні науки. 2012. Вип. 103. С. 358–364.

81. Янь Ю. Сутність практико-орієнтованого підходу у процесі навчання майбутніх учителів музики. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Педагогічні науки. 2016. Вип. 143. С. 230–233.

82. Aka S. T., Adem S. Emotional Intelligence Levels of Physical Education Teachers in Terms of Various Variables. *International Education Studies*. 2020. Vol. 13, No 3. P. 111–120.

83. Andrysová P., Chudý Š. Comparative Analysis of Teacher Education Programmes in Selected Countries. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 2019. Vol. 18, is. 4. P. 7–15.

84. Arefiev V., Tymoshenko O., Malechko T., Domina Z., Bezcopylny O. et al. Methodology of Differentiation of Health-Improving Classes in Physical Education for Primary School Students. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9, No 7. P. 134–143.

85. Bezcopylny O., Dutchak Y., Sushchenko L. The application of the electronic educational resources in the future teachers of physical culture's preparation in the higher education establishment. *The scientific heritage. Pedagogical sciences*. 2020. No 45. P. 56–60.

86. Bezcopylny O., Kalenichenko O., Polishchuk O. Gunko P. The case-technologies use in the future teachers of physical culture preparation to the health reservation activity in the primary school. *The scientific heritage. Pedagogical sciences*. 2019. № 40. P. 12–16.

87. Development and optimisation of an in-service teacher training programme on motivational assessment in physical education / Slingerland M., Borghouts L., Jans L., Weeldenburg G., van Dokkum G., Vos S., Haerens L. *European physical education review*. 2017. Vol. 23(1). P. 91–109.

88. Lynch T. Health and physical education (HPE): Implementation in primary schools. *International Journal of Educational Research*. 2015. Vol. 70. P.

88–100.

89. Slingerland M., Weeldenburg C., Borghouts L. B. Physical education teacher education in the Netherlands. *European Physical Education Teacher Education Practice: Initial, Induction and Professional Development*. Publisher : Meyer & Meyer Sport Ltd., 2019. P. 240–258.